

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 7. oktober 1960

Štev. 41 (960)

Ob 10. oktobru 1960:

Namesto uvodnika

Začasni koroški deželni zbor, daleč od tega, da bi upravljal metode jugoslovanskega nasilja in samovoljnosti, zastopa kot načelo bodoče deželne politike politiko sprave in pravčnosti.

V zavesti odgovornosti polne ure izjavlja torej v imenu zastopanega prebivalstva, da bo slovenskim sodeželanom varovala njihovo jezikovno in nacionalno posebnost, sedaj in za vse čase, in da bo njihovem duhovnemu in gospodarskemu procvitu posvetila isto skrb kakor nemškemu prebivalstvu dežele.

Natančna izdelava teh načel bo dogovorjena po izvršeni zopetnji združitvi z zastopniki koroških Slovencev.

Sicer so pa demokratična načela, na katerih je zgrajena avstrijska republika, poročila za to, da bo volja slovenskega prebivalstva prišla odkrito do izraza.

Koroški Slovenec bo torej znotraj svoje dosežane domovine našel poročila za obstanek svojega nacionalnega življenja in svojega gospodarskega in kulturnega razmaha. Združena v mirnem delu bosta oba narodna plemena našla priložnost, popraviti vso ono škodo, ki sta jo povzročila golgoletna vojna in dveletna zasedba večjih delov dežele po nepoklicanih vsiljivcih.

Začasni koroški deželni zbor dne 28. 9. 1920

Pri obnovi domovine ne smemo pozabiti onih 15.278, ki so pri plebiscitu glasovali za priključitev k Jugoslaviji. Mislimo, da je od teh gotovo več tisoč zapeljancev, ki jih hočemo napraviti zopet za Korošce...

Samo eno človeško dobo imamo časa, da zapeljance pripeljemo nazaj h Koroški; v dobi ene generacije moramo dokončati delo preuzgoje. Tega ne bosta mogla storiti niti oblast niti narod; koroško ljudstvo samo mora to oskrbeti: družina, šola in cerkev se morajo udeležiti tega zdravniškega dela. Brez umetničenja, brez pritiska, se je doslej izpreminjala v dejanje beseda Slovencev Urbana Jarnika, da se je jezikovna meja na Koroškem v enem stoletju pomaknila za miljo proti jugu. Brez pritiska in umetničenja, po koroških navadah, mora biti to koroško delo dovršeno.

Kar more javna uprava storiti glede šole, bo storila in sicer z vsemi ozirni na manjšino, zaščitenjo po mirovni pogodbi. Kar pa more glede čiščenja javnega duha prispevati cerkev, osvoboditi nas protikoroškega pritiska, ki je zadal deželi tako nevarne rane, to mora oskrbeti cerkvena oblast sama, mi moremo samo svetovati in pospeševati. Ne kličemo boginje maščevanja, temveč angele miru in zato moremo rabiti samo posredovalce, ki tudi oznanjajo mir in slovo...

Kultura nemškega naroda je napravila Koroško za južno marko, kultura srednje Evrope nasproti južni hiperkulturi naj pomaga — in to tudi bo pomagala — da ostane Koroška nedeljena.

Z nemško kulturo in koroško dobrodušnostjo hočemo, če bosta cerkev in šola storili svojo dolžnost, v eni človeški dobi opraviti delo, ki smo se ga namenili opraviti.

Deželni upravitelj dr. Arthur Lemisch na slavnostni seji koroškega deželnega zbora dne 25. 11. 1920.

Odrejam kot delovno področje in posebno vojno nalogo NSDAP pokrajine Koroške za leto 1943 narodnopolitično izenačenje bivšega koroškega plebiscitnega področja z ostalo Koroško ter s tem dokončno odstranitev takojmenovanega koroškega vprašanja.

Koroški guverner Rainer pri generalnem zboru koroške NSDAP dne 11. 10. 1942

V okviru Lige za Združene narode je deželni glavar Piesch podal obširno in stvarno poročilo o svojem potovanju v London kot član avstrijske delegacije pri predpogajanjih za avstrijsko državno pogodbo. Ko je ob koncu dal v razpravo predlog, naj se 10. oktober ne bi več praznoval, da bi se na ta način pri onih Slovencih, ki so takrat glasovali za Jugoslavijo, ne odpirale vedno spet stare rane, je bil deležen živahnega pritrjevanja. To naj se smatra za dokaz resne volje koroške deželne vlade, napraviti vse, da pride drugi koroški narodnostni skupini kolikor le mogoče nasproti.

APA-poročilo dne 13. 2. 1947

Na 62. seji koroške deželne vlade od februarja 1959 je bilo sklenjeno, da je koroška deželna vlada nosilec plebiscitnega spominskega leta in da bodo vse prireditve v imenu Koroške

Na zasedanju Generalne skupščine OZN:

Važna vloga izvenblokovskih držav

v prizadevanjih za zmanjšanje napetosti med Vzhodom in Zahodom

Lahko bi rekli, da je prvi del zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov zaključen. V splošni razpravi so govorili šefi posameznih delegacij in v programskih govorih obrazložili svoje poglede na različna vprašanja svetovne politike. V nadaljevanju zasedanja se bodo odvijale razprave o konkretnih problemih, zlasti pa se bo nadaljevalo delo v posameznih odborih in pododborih. Mnogi državni šefi, ki so se osebno udeležili prvega dela zasedanja, so že na povratku ali pa se bodo v kratkem vrnili iz New Yorka domov.

Težko bi bilo napraviti vmesno bilanco in oceniti vrednost dosedanjega dela Generalne skupščine. Vendar eno se je popolnoma jasno pokazalo: na eni strani je bilo tako s strani Vzhoda kot tudi s strani Zahoda povedanih mnogo propagandnih besed, v katerih se skriva nevarnost, da bi se odnosi med obema blokoma le še zaostriili; na drugi strani pa so se izvenblokovske države — izmed njih zlasti Jugoslavija, Indija, Indonezija, Gana in Združena arabska republika — s konstruktivnimi predlogi trudile za zmanjšanje napetosti med Vzhodom in Zahodom. Zato je predsednik Jugoslavije maršal Tito pred odhodom iz New Yorka upravičeno poudaril: Z našimi prijatelji smo storili vse, kar smo mogli, da bi se zmanjšala prepad in napetost med Vzhodom in Zahodom, da bi omogočili konstruktivno delo skupščine. Pri tem je zelo izraženo, da postajajo nevezane sile številnejše, bolj enotne in bolj v svesti si nevarnosti, ki grozi človeštvu z nadaljnjo zaostrojitvijo mednarodnega vzdušja. Te sile postajajo činitelji, ki ga velesile morajo upoštevati.

Konkretno je delo teh nevezanih držav obstajalo in obstaja zlasti v tem, da bi našli možnosti za nova pogajanja med Vzhodom in Zahodom, v prvi vrsti med Ameriko in Sovjetsko zvezo. Čeprav obe velesili doslej nista pokazali iskrene pripravljenosti za taka pogajanja, pa bo tozadevna pobuda izvenblokovskih držav ostala kot stalno opozorilo in svarilo pred odgovornostjo, ki jo za zaostroitev položaja v svetu prevzemajo zagovorniki politike hladne vojne.

Koroški „vitezi hladne vojne“

Uradno je bilo objavljeno, da bo Ljubljanski prador julija meseca 1961 izročen svojemu namenu. Zato bodo v prihodnjih mesecih pospešili potrebna gradbena dela in je v načrtu tudi izgradnja nove carinarnice pred vhodom v predor.

Ta vest je v gotovih krogih na Koroškem spet sprožila plaz čudnih komentarjev, namreč v vrstah tistih ljudi, ki posebno radi govorijo o „železni zavesi“, se pa pri tem ne zavedajo, da so prav oni tisti, ki tako zaveso šele ustvarjajo. Kakor znano, je Jugoslavija že več let stremela za tem, da bi cestni promet med obema državama olajšali z dograditvijo Ljubljanskega predora. Toda v Avstriji je vedno nalelela le na nerazumevanje, za katero so iskali izgovor v pomanjkanju potrebnih sredstev. Zdaj je denar — govora je o 40 milijonih šilingov — na Dunaju zagotovljen, toda na Koroškem se najdejo ljudje, ki očitno ne želijo olajšanj v obmejnem prometu, marveč bi se raje še bolj zaplankali, češ da je že zdaj dovolj obmejnih prehodov med Avstrijo in Jugoslavijo.

Toda pesem ni nova. Poznamo jo zlasti od takrat, ko so se isti krogi besno zagnali proti ureditvi malega obmejnega prometa in še zdaj skušajo javnosti lagati, da med obmejnimi prebivalstvom ni zanimanja za tako ureditev.

● Zakaj raje ne poveda, kje so vzroki, da doslej še ni prišlo do večje uporabe ugodnosti malega obmejnega prometa.

● Zakaj molčijo o dejstvu, da na pristojnih uradih na Koroškem še dolgo po veljavnosti tozadevnega sporazuma sploh niso imeli potrebnih formularjev in niso vedeli za potrebne predpise pri izstavitvi obmejnih propustnic;

● Zakaj navajajo podatke le o enem samem okraju in zakaj se boljše povedati resnico, da sporazum o malem obmejnem prometu v Avstriji vse do danes ni bil uradno objavljen!

centralno vodene, h katerim bosta povabljeni tudi zvezni prezident in zvezna vlada. Pooblastila je Kärntner Kulturverband, v katerem so zastopana vsa kulturna in narodnostna združenja, da izdela predloge za program. V kulturnem odboru, ki pripravlja plebiscitno spominsko leto, vodi posle pisarne kustos Domovinskega muzeja dr. Franz Koschier. Njemu pripadajo: predsedniki koroškega deželne zbora, člani deželne vlade, zastopniki

Odgovor na ta vprašanja je zelo enostaven: ljudem tega kova ni do sprostitve prometa med Avstrijo in Jugoslavijo, ker bi jim potem zmanjkali še zadnji „argumenti“ za hujkanje in blatenje. Hlratli pa se bojijo, da bi ljudje iz sosedne države na lastne oči spoznali razmere na Koroškem in so med drugim prepričali tudi o „vzorni razšitvi“ manjšinskega problema, ko bi v slovenskih in dvojezičnih vaseh zamen iskali slovenske oziroma dvojezične napise in bi na lastna ušesa slišali morda tudi oholo pripombo kakega posebno „vestnega“ uradnika, da za slovenščino na Koroškem ni mesta v javnem življenju. Take ugotov-

vitve bi seveda razblinile lepo prirojeno pravljico o enakopravnosti koroških Slovencev.

Na splošno pa je „zaskrbljenost“ teh krogov na Koroškem zaradi sprostitve obmejnega prometa le ponesrečen poskus „poslednjih vitev“ hladne vojne, ki so v svoji nacionalistični oholosti tako zaverovani sami vase, da se očitno še niso utegnili prebuditi iz svojih „tisočletnih sanj“, medtem ko ves ostali svet živi že v drugi polovici 20. stoletja — stoletja radia, televizije in atomske energije, ki je hkrati tudi stoletje zblizanja in sporazumevanja med narodi in državami!

Občni zbor Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem:

Manifestacija odločne volje za narodni obstanek

V Gerištofu na Gradiščanskem je 25. septembra zasedal občni zbor Hrvatskega kulturnega društva, osrednje organizacije gradiščanskih Hrvatov, ki ga je predsednik prof. Bela Schreiner upravičeno imenoval narodni zbor in parlament. Zborovanja se je udeležilo blizu 2000 ljudi, navzoči so bili tudi zastopniki bratskih društev z Dunaja, namreč Hrvatskega gradiščanskega kulturnega društva ter Hrvatskega akademskega kluba, pozdravil pa je zbor tudi upravnik gerištofske občine. V kulturnem sporedu so nastopale razne kulturno-prosvetne skupine, glavni govor pa je imel predsednik Schreiner.

Zbor Hrvatskega kulturnega društva ima tudi ta namen, da se pokažemo svetu, da manifestiramo našo odločno voljo za naš narodni obstanek, je poudaril v svojem govoru prof. Schreiner, ki je posebno obširno govoril o členu 7 in ugotovil, da le-ta 5 let po podpisu državne pogodbe še vedno ni

izveden. Kot prvenstvene zahteve gradiščanskih Hrvatov je navedel:

■ Poseben šolski oddelek s hrvatskim nadzornikom na čelu, ker pri sedanjem stanju ni mogoče zabraniti, da prihajajo na hrvatske šole v narodnem pomenu nezadovoljivi učitelji.

■ Poučevanje hrvatskega jezika na vseh višjih šolah Gradiščanske, ki jih obiskujejo hrvatski otroci, tako na glavnih, srednjih in trgovskih šolah.

■ Hrvatskega deželne kulturnega referenta, ki bo skrbel za hrvatske pevске, igralске, folklorne in druge skupine.

■ Pravico do neposredne uporabe hrvatskega jezika pred sodišči in uradi, da Hrvat ne bodo še naprej trpeli škodo zlasti na gospodarskem področju.

■ Hrvatske topografske napise za hrvatske vase.

■ Vključitev hrvatskih podružnic v hrvatske župnije, ker se je izkazalo, da nemške župnije stoodstotno germanizirajo hrvatske podružnice.

O tisku in njegovem pomenu je govoril predsednik „Hrvatskega tiskarskega društva“ Kornfeind, ki je poudaril, da je tudi s tiskom treba pokazati svetu, „da živimo in da hočemo obstajati tudi v bodoče, zato nam je tisk potreben kot vsakdanji kruh“. Pri volitvah sta bila med drugimi ponovno izvoljena za predsednika prof. Schreiner in za tajnika šolski ravnatelj Kornfeind.

cerkve, politične stranke v deželi, zbornice, eksekutiva in vojska ter župani mest Celovec, Beljak, Velikovec, Pliberk in Borovlje, nadalje okrajni glavarji, zastopniki Heimatdienta 1920 in Abwehrkämpferji... Nato je deželni glavar izjavil, da je 10. oktober 1960 plačan praznik. Letos bo pri zvezni vladi ponovno stavljen predlog, da ta dan za vedno prizna za koroški deželni praznik.

Iz seje koroške deželne vlade februarja 1959

Pot koroškega kmetijstva v letu 1959

Urad za statistiko koroške deželne vlade je pred kratkim izdal Gospodarsko poročilo Koroške za leto 1959. Kakor vedno je dober del tega poročila posvečen tudi razvoju na področju kmetijstva. Iz tega dela poročila povzemamo za leto 1959 naslednje zanimivosti, ki po eni strani kažejo tendence koroškega kmeta, po drugi pa odpirajo tudi pogled na nekatere njegove aktualne probleme.

Uvodoma je v poročilu rečeno, da je ugotavljanje rabe zemlje (Bodennutzungserhebung) pokazalo, da se je površina, ki služi kmetijstvu, od leta 1956 do 1959, ko je znašala 428.963 ha, zaradi gradnje cest, večanja naselij in drugega zmanjšala za 4.757 ha.

Več travnatega sveta na račun njiv

Medtem ko se je v tem času skupna kmetijska površina skrčila za 1,1 %, se je njivska površina zmanjšala za 2,5 % na račun travnatega sveta. Kakor krčenje njivske površine so posledica manjšanja roč-

Mnenje drugih:

Die windischen Deutschnationalen

Die seinerzeitige Meldung über die Zustimmung des Ministerrates zu einem Gesetzentwurf, demzufolge in 55 Kärntner Gemeinden das Slowenische als Amtssprache zugelassen werden soll, hat bei den Kärntner Nazis, ohne Unterschied ihres Koalitionsparteibüchses, Bestürzung hervorgerufen. Ein gesetzlich verankertes Recht für die Slowenen, in ihrer Muttersprache bei der Gemeinde und sonstigen Ämtern in den betreffenden Gemeinden zu sprechen, erscheint diesen Herren, die immer so viel und so gerne von Demokratie reden, einfach unvorstellbar. Die »Volkszeitung« der ÖVP hat auch gleich heftigen Widerspruch angekündigt, obwohl der Ministerratsbeschluss einem Propagandaschlag anlässlich des Beginns der UNO-Tagung, wo Außenminister Kreisky die Südtirolbeschwerden Österreichs zu vertreten hatte, sehr ähnlich sah. In Kärntner Nazikreisen wurde aber der Beschluss (der, zum Gesetz erhoben, nur zu begrüßen wäre, weil er den Prinzipien der Demokratie entspricht) verdammt ernst genommen. Die FPÖ schrieb in ihrem Wochenblatt von einem »Keulenschlag ins Gesicht der Kärntner«.

Was sind dies für Kärntner, die eine solche Nachricht wie ein »Keulenschlag« trifft? Offensichtlich solche, die, weil sie »Deutschland« nicht rufen dürfen und »Österreich« nicht sagen wollen, nun umso lauter »Kärnten« rufen, und beim Landesfestzug am 10. Oktober in den ersten Reihen marschieren. Nun hat sich auch der »Kärntner Heimatdienst« durch die »Kleine Zeitung« (alles Reaktionsäre benützt die »Kleine Zeitung« als Sprachrohr) an die Öffentlichkeit gewendet. Es wird von einer Versammlung berichtet, an der über 100 deutsche und windische Vertrauensmänner dieses »Dienstes« teilgenommen haben sollen und bei der schärfster Widerspruch gegen ein solches Gesetz ohne vorheriges Minderheitenfeststellungsgesetz erhoben worden sein soll. Was sind das für sonderbare Heilige? Was sind das für Kärntner, die sich darüber ereifern, in welcher Sprache sich jemand vor einem Amt ausdrückt, gleichgültig aber jedem Fremden gegenüber »Thank you very much« sagen? Im Gesetz steht nirgends, dass vor den in Frage kommenden Ämtern slowenisch gesprochen werden muss, sondern dass man das kann, sofern man will und kann. Unter den bei dieser Versammlung anwesenden »Windischen« wird es sicherlich welch gegeben haben, denen weder die eine noch die andere Amtssprache etwas nützt, weil sie mit keiner etwas anfangen können. Deutsch können sie meist nicht, deswegen bezeichnen sie sich als Windische, Slowenen wollen sie nicht sein und eine windische Sprache, mit der man Eingaben machen könnte, gibt es nicht. Aber schliesslich könnte es diesen Leuten wirklich einleuchten, in welcher Sprache der könnende Nachbar sich vor einem Amt ausdrückt, da sie weder da noch dort mitreden können. Diese Art von Leuten hat schon einmal der ehemalige Landesvertrauensmann der Sozialdemokratischen Partei der ersten Republik, Anton Falle, charakterisiert, als er schrieb: »...diese Leute sind zwar zum grössten Teil Slowenen, bezeichnen sich aber als Deutsche. Das sind die sogenannten »windischen Deutschnationalen«.

Heute sind diese Leute in allen drei Koalitionsparteien vertreten und stellen das Rückgrat des Grossdeutschums in diesem Gebiete dar. Heute bezeichnen sich diese Leute als die »Heimattreuen«. Wo waren aber diese Leute, als die Heimat in Not war? Wo waren sie, als Österreich ausgelöscht war, wo waren sie, als alles, was demokratisch und österreichisch dachte, unter den SS-Stiefeln ächzte: Ja, da waren sie mit ihren Füßen nur zu häufig in diesen Stiefeln drinnen, und daher ihre Einstellung.

„Volkswille“, 5. 10. 1960, Klagenfurt

ne delovne sile na kmetijah tudi spremembe v rastlinski proizvodnji sami. Pridelovanje lanu in konoplje so koroški kmetje skoraj docela opustili. Manj sejejo tudi žita (za 5 %) in oljeric (za 26 %). Zlasti pa se zmanjšuje površina ozimne rži (za 16,4 %) in koruze (za 25 %), medtem ko površina, osajana z ozimno (za 39 %) in jaro zmesjo (za 99,4 %) narašča. Vendar je površina, ki je na Koroškem osejana z žitnimi zmesmi (1088 ha) nasproti skupni površini žita (36.681 ha) malenkostna. Površina krompirja se je v istem času zmanjšala za 562 ha, površina črne detelje pa za okroglo 1000 ha. Isto zmanjševanje površine je ugotovljeno tudi za lucerno. Na njihov račun pa se je povečala površina umetnih travnikov (za 2.118 ha), deteljno-travnih mešanec (za 631 ha) in silokoruze (za 552 ha).

Pridelki poljščin so bili pri krušnem žitu (34.825 ton) za 9 % manjši kakor 1958; istotako je tudi krompir dal manjše donose. Temu nasproti so bili donosi jarin, travnikov in deteljišč boljši.

V živinoreji prilagoditev na tržni razvoj

Pri štetju živine 3. decembra 1959 so na Koroški našli 187.011 goved, kar je za 2.771 več kot pri štetju leto poprej, vendar za 15 % manj kot leta 1938. Po pasmah je padlo število pincavcev (73.463) za 3 %, število marijadvorcev (66.845) pa za 10,9 %. Temu nasproti se je povečalo število sivorjavega goveda (9.369) za 27,6 %, število simodolcev (15.709) pa za 128,2 %.

Konj so našli le še 20.545 in je njihovo število v zadnjih 20 letih nazadovalo za 20 %. Število prašičev je z 233.430 ostalo na isti višini kot 1958, število ovac

(31.951) pa je v zadnjih letih padlo za 55 %. Kokoši so našli 713.500; v zadnjih 20 letih se je njihovo število povečalo za 50 %.

Število obrtnih zakoljev živine se je v letu 1959 spet povečalo. Več kot 1958 je bilo zaklanih bikov, krav, prašičev in konj, manj pa volov, telic, telet in ovac. Izvoz klavne in plemenske živine v ostale dežele je nazadovao za 4.465 glav, izvoz v inozemstvo pa za 3.479. Povečal pa se je uvoz živine na Koroško. Iz tega sledi, da potrošnja mesa v deželi narašča.

Manj krav in manj mleka

Število molznic je v preteklem letu padlo za 500 in je znašalo 81.000. Bolj kot število krav pa je padla lani proizvodnja mleka. S 181.310 tonami je bila za 2,2 % manjša kot v letu 1958. Ta razvoj je v nasprotju s splošnim razvojem v državi, kjer je lani proizvodnja mleka narasla za 1 %. V povprečju so koroške krave lani dale 2.224 kg mleka ali 1 % manj kot 1958. S tem povprečna molznost koroških krav zaostaja za povprečno molznostjo v državnem merilu za 209 kg.

*

Iz poročila je na splošno razvidno, da teži koroško kmetijstvo za gospodarsko obliko, kjer je poljedelstvo podrejeno živinoreji. Koroški kmet zmanjšuje poletno delo na polju, zato daje prednost naravnim in umetnim travnikom pred lucerno in deteljo. Poročilo kaže, da kmet stremi za porenostavitev proizvodnje in opušča drobno proizvodnjo raznih manj pomembnih poljščin, zlasti strniščnih krmnih rastlin. V njegovi živinoreji vidimo, da daje prednost pletanju mladih bikov pred voli in telet. Sploh daje vedno več poudarka reji pitane živine kakor pa mlekarstvu. S tem se prilaguje sedebnim gospodarskim pogojem ter pogojem za lažje obvladovanje dela in za boljšo rentabilnost kmetovanja.

Misteriozna publikacija za obletnico plebiscita:

„Koroška štirideset let svobodna“

Prejšnji teden se je pojavila v javnosti misteriozna publikacija pod naslovom „Koroška štirideset let svobodna“, v kateri je med drugim govora o 40-letnici koroškega plebiscita. „Zato potrebujemo našo vojsko“ je naslov uvodnega članka 12-stranske publikacije časopisnega formata, namen „spominske izdaje“ pa je prikazati boj koroškega ljudstva proti poskusom Slovčanov, da bi odcepili del praavstrijskega ozemlja in ga priključili novi državi Jugoslaviji.

Toda publikacija ne govori le o bojih za Koroško pred 40 leti, marveč ve tudi povedati, da je bilo germaniziranje Koroške „miroljubno prodiranje nemškega elementa“, kateremu smo se koroški Slovenci rade volje podredili, ker so imeli Nemci „višjo kulturo“, zato pa smo postali „neka bistveno drugačnega kot so Slovani onkraj Karavank“. Zelo dobro so ljudje ckoli te čudne publikacije „poučeni“ tudi o šolskih razmerah na Koroškem, saj imenuje list uvedbo utrakvistične šole v prejšnjem stoletju „slovenizacijo koroških šol“, za podkrepitev pa citira celo krškega škofa, da je bil proti uvedbi slovenščine v šole.

Kar je v publikaciji pisanega o plebiscitnih bojih, je sumljivo podobno postavljanjem v Steinacherjevi knjigi „Zmaga v nemški noči“, ki je navedena kot „dokazno gradivo“. Za krono vsemu pa prinaša publikacija celo tudi fotografijo bivšega SA-Standartenführerja Steinacherja.

Zato pa v listu niti z besedico ni omenjeno nasilje, ki smo mu bili izpostavljeni koroški Slovenci po plebiscitu, in tudi ne trpljenje med nacistično okupacijo; pač pa je list poln prikritih napadov na zavedne Slovence in na sosedno Jugoslavijo.

Takih in podobnih „slavoslovnih publikacij“ smo koroški Slovenci že vajeni, zato se vsebini lista niti ne čudimo. Zanimiva pa postane stvar, če pogledamo, kdo je publikacijo izdal. V impresumu je kot izdajatelj, lastnik in založnik navedeno zvezno ministrstvo za obrambo, ki pa se po vesteh z Dunaja zdaj distancira in je šef informacijskega oddelka ministrstva dr. Kolb izjavil, da publikacija ni izšla v založbi ministrstva za obrambo, marveč kot priloga glasila združenja avstrijskih eksekutivnih organov „Exekutive“. Naj bo v ozadiju misterioznega lista eden ali drugi, mnenja smo, da nobena uradna ali poluradna ustanova ne bi smela prikazovati zgodovinsku dejstva v tako popačeni luči, zlasti pa ne v izrazito nacističnem duhu. Tako početje ne samo, da ugledu Avstrije v svetovni javnosti močno škoduje, marveč je primerno, da vzbuja sovražne nastroje napram avstrijskim državljanom slovenske narodnosti in tako še bolj zastruplja ozračje na Koroškem.

Modernizacija železnic v Jugoslaviji

Država in posamezne republike vlagajo velike vsote za modernizacijo prometnih razmer. Poleg novih cest, ki lahko služijo kot vzor mnogim evropskim državam, bodo obnovljene in opremljene s sodobnimi napravami tudi železniške proge.

Med najbolj važne in s lovornim ter polniškim prometom najbolj obremenjene proge spada zveza med Ljubljano in Jesenico, mi, takomenovana gorenjska proga. Zato tej progi posvečajo tudi posebno pažnjo in je v načrtu, da bodo obnovitvena dela za-

ključena v treh letih, ko se bo brzina na tej progi lahko podvojila. Velik del proge je že opremljen z modernimi napravami, do leta 1963 pa bo proga po vsej verjetnosti tudi elektrificirana.

Kot največji objekt pri preureditvi gorenjske proge velja podvoz pod železniško postajo Jesenice, ki bo po načrtih izgrajen že do konca leta in bo dolg 157 metrov ter širok nekaj nad 7 metrov. S tem se bo jeseniška postaja močno razširila, spremenila pa se bo tudi celotna slika Jesenic.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Prejšnji teden je bivala v Jugoslaviji delegacija Avstrijske sindikalne zveze. Med svojim bivanjem je obiskala tudi centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije, kjer jo je sprejel sekretar centralnega sveta Ašer Deleon, ki se je z gosti zadržal v daljšem pogovoru. Zastopniki avstrijskih sindikatov so se zlasti zanimali za razna vprašanja s področja delavskega samoupravljanja in delavskega izobraževanja.

Dunaj. — Po zaključenem delu IV. Mednarodne konference za atomsko energijo na Dunaju, katere so se udeležile delegacije iz vseh delov sveta, prevladuje mnenje, da so bili ustvarjeni pogoji za večjo aktivnost agencije zlasti v razvijanju tehnične pomoči, v izmenjavi znanstvenih in tehničnih informacij, v organiziranju konferenc in posvetovanj o določenih znanstvenih problemih, nadaljeval razširjanju jedrskih raziskovanj na podlagi sporazumov med agencijo in nacionalnimi laboratoriji, kakor tudi v nadaljnjem proučevanju energetskih problemov v zvezi z izgradnjo jedrskih elektrarn.

Rim. — V italijanskih desničarskih in neofašističnih krogih se širijo vesti, da hočejo vložiti tožbo zaradi „izdajstva nad Italijo“ proti frem zastopnikom Južnih Tirolcev, ki biva jo na sedežu Združenih narodov v New Yorku.

Havana. — Ker je vodstvo ameriškega rudnika „Nicaró“ na Kubi ustavilo proizvodnjo, je kubanska vlada rudnik poddržavila in ga izročila v upravo rudarjem. Vrednost tega rudnika znaša 110 milijonov dolarjev. Podobno je kubanska vlada odločila že v več drugih primerih, ko so inozemski lastniki podjetij ukinili proizvodnjo.

Peking. — V prestolnici pokrajine Tibet je začela delovati prva jeklarne te dežele. Graditi so jo pričeli 31. maja letos in so dela zaključili do 1. oktobra. Novo podjetje je pomemben korak na poti iz zaostalosti Tibeta.

Pariz. — Francoska policija je začela obširno gonjo proti skupini pisateljev, publicistov in profesorjev, ki so se v posebni manifestaciji izrekli za upravičenost osvobodilne borbe Alžircev in zagovarjali načelo, da imajo francoski državljani pravico odreči državi poslušnost ter se priključiti Alžircem v njihovem pravičnem boju. Cela vrsta oseb je bila že aretirana, zaplenjenih pa je bilo tudi več časopisov in revij različnih političnih smeri. Med podpisniki manifesta so tudi osebnosti, ki spadajo med najbolj znane francoske pisatelje.

Lagos. — S koncem septembra je postala neodvisna tudi Nigerija, ki pa bo še nadalje ostala v okviru Britanske skupnosti narodov — Commonwealtha. Za uvod slavnosti ob proglasitvi neodvisnosti Nigerije so na vladni palači sneli britansko zastavo in svečano razobesili belozelena zastavo nove neodvisne države. Po cestah prestolnice pa je na desettisoče prebivalcev s pesmijo in plesom proslavilo proglasitev neodvisnosti. Nigerija je s svojimi 36 milijoni prebivalcev najbolj naseljena dežela na afriški celini.

Moskva. — Sovjetska zveza in republika Somalija sta sklenili navezati diplomatske odnose in odpreli diplomatske zastopstvo na stopnji poslaništev.

Manila. — Direktor vojaške pomoči ameriškega obrambnega ministrstva general Palmer je v Manili izjavil, da so ZDA ustavile vojaško pomoč Laosu, in sicer „zaradi negotovega položaja, ki vlada v tej deželi“.

Peking. — Kitajski ministrski predsednik Ču En Laj in burmanski premier U Nu sta podpisala sporazum o obsejnih vprašanjih med obema državama.

New York. — V okolici sedeža Združenih narodov je prišlo v zadnjih dneh že do več bombnih atentatov, ki so zahtevali večje število ranjenih. Zato ni čudno, da so posamezne delegacije v Generalni skupščini izrazile mnenje, naj bi sedež Združenih narodov prenesli iz New Yorka, češ da Amerika ni primerna država-gostiteljica.

Razveseljav dogodek

V letu jubilejev, ki jih praznujemo zelo različno, tako različno, da nekateri dveh od treh jubilejev sploh ne slavijo, zato pa enega tembolj bojevit in zmagovito; v jubilejnem letu, v času, ko se bliža vrhunec plebiscitnih proslav, ki — kot zglede — žal tudi tokrat in posebno tokrat ne bodo v znamenju miru in sprave, se je v vsej tišini pripravljala in trudila peščica mladih, zelo mladih slovenskih ljudi, da stopi pred javnost s presenetljivim pogumnim dejanjem. Osem mladih ljudi je strnilo sile in talente ter predložilo »samorastnikom in še komu« »Mladje-literarno glasilo mladih« v razmišljanje in oceno. V razmišljanje pravim, ker se je treba spomniti, da sta doslej le »Kres« in »Setev« zbirala in izoblikovala literarne napore gimnazijcev na Plešivcu in učiteljskihnikov v Celovcu. Oba lista ob skrajno zmernem zanimanju javnosti. »Mladje« gre tu drugo, upajmo, tudi srečnejšo pot: brez patronance šole ali kake ustanove se je zbralo osem mladih idealistov v skupnem naporu, da demonstrirajo življenje, o katerem so že prerokovali (tudi ljudje, ki jih štejemo med naše), da je zamrlo.

In v oceno so predložili literarno glasilo mladih, ki daleč presega ambicije gimnazijskih literarnih krožkov v hotenju in — uspehu. Ko sem vesel in strmeč nad tem »dogodkom« prelistaval brošuro, sem mimo vseh psevdonimov spoznal najmlajše sodelavce na literarni uri v Selah; pa tudi ostali, za katerih prava imena ne vem, mi niso bili tuji, ko sem prebiral njihove pesmice in črtice.

Pisec teh vrstic se sam šteje med mlade in nima namena kritizirati literarne poskuse še mlajših, temveč zabeležiti le nekaj misli, ki so mi prišle ob prebiranju tega novega koroškega literarnega glasila.

»Drobne utrinke Borota Kostanka sem imel še v dobrem spominu iz literarne ure v Selah in tedanjo domnevo, da ima avtor te črtice še boljše na zalogi, je črtica »Proa ljubezen« potrdila kot pravilno.

U do Duko je morda od vseh mladjevcov najbolj nagnjen k meditiranju v pesmi in črtici. Napravi vtis zrelega mladega človeka, ki s kritičnim intelektom gleda v svet. S skopimi besedami doseže v sicer preprosti črtici »Sladkor« presenetljivo močan efekt.

Drugačen, povsem lirichen značaj je Darle Niko, ki ga poznamo od selskega nastopa. Glavna tema njegove pesmi je ljubezen občutljivega mladega človeka. Brez artističnega iskanja najde prepričevalen izraz svojih čustev.

Vlado Žig je prispeval svoje »aprilske spomine«, dopadljivo podano doživetje otroških let.

Tudi Slavko Slovenec opisuje spomin iz svojih dijaških let. Tako mladi ljudje in toliko spominov. V »Bežnih beležkah« kaže smisel za redakcijsko delo.

Boris Voda z nenavadno rabo zaimka, ki opisuje »srečanje s smrtjo« s spretno vpletenim ljudskim motivom o ženi, ki je videla smrt.

Naj mi Danica Danej ne zamere, da je ne omenjam na prvem mestu, kot bi se to spodobilo napram edini ženski avtorici brošure. Hitim z ne samo retoričnim poudarkom, da zaporedje imen ne jemljem za kriterij kvalitete prispevkov. Gotovo še čakajo Danico Danejevo doživetja, ki jih bo opisala ravno

»Mladi rod«, šolski list za koroško mladino:

Nov letnik ob novem šolskem letu

Novo šolsko leto se je začelo in dan za dnev polnijo otroci šolske sobe, da bi si pod vodstvom svojih učiteljev nabrali potrebno znanje za življenje. In čudno bi bilo, če otrok na južnem Koroškem ob vstopu v novo šolsko leto ne bi spet pozdravil njihov zvesti prijatelj — Mladi rod — ki je že skozi devet let spremljal šolsko mladino in ji nudil mnogo koristnega pri učenju.

Z novo številko se jim je pridružil, z dvojno številko za meseca september in oktober ter s tem hkrati vstopil v deseti letnik. Torej je že mnoge otroke spremljal na poti skozi celotno ljudskošolsko in glavnošolsko dobo, vsako leto znova pa si pridbival nove prijatelje tudi med najmlajšimi, ki nekoliko boječe prihajajo v prvi razred in se prvič srečavajo z resnostjo šolanja. Ravno njim je »Mladi rod« še posebno dobrodošel, ko se v številnih krajih srečajo z več ali manj tujo šolo, v kateri maternemu jeziku otrok ni odmerjen tisti prostor, ki mu pripada po vseh naravnih in državnih zakonih. Zato jim mora služiti tudi kot vez med družinskim krogom in šolo, biti jim mora opora in pomoč pri nadaljnjem odkrivanju lepote materinega jezika.

Kot jesenska številka prinaša najnovejša izdaja Mladega roda številne sestavke, posvečene temu letnemu času, tako sestavka »Jesenski dimi« Marije Vogelnikove ter »Ko je jesen v gozdu« ing. Šušteršiča, pa tudi

Voukova pesmica »Vožnja na sprehod« govori o oktobru, kot se v jesenskem času odvijajo dogodki, ki jih opisujeta Ivan Cankar v črtici »Njen grob« in France Bevk v črtici »Poslednje hruške«. Mlajšim letnikom so posvečene pesmice »Srečno prijatelji« (Ivica Čermak), »O moj preljudi, dragi dom« (Franc Končan) in »Cigani« (Tone Pavček) ter »Domoznanski sestavki« (M. Srienec), »Lisica, volk in konj«, »Šola iz fižola«, nadalje koroška narodna pripovedka »Vrag je nesel konja« (Vinko Möderndorfer), »Vprašati se bo pa vendar smelo« in otroški prizorček »Igrajmo se...«. Tudi tokrat v Mladem rodu ne manjka zanimivih in poučnih spisov iz zgodovine, tako »Celovec — glavno mesto Koroške«, »Prvi slovenski zapiski«, »Oslovski most« in »Angleži osvajajo Indijo«.

Sploh nosi tokratna številka Mladega roda zelo poudarjen koroški značaj. Poleg članka glavnega urednika in šolskega upravitelja Rudija Vouka o 40-letnici glasovanja na Koroškem, kjer kot nauk iz tistih dni poudarja »ljubezen do domovine ter gojitev dobrega sosedstva in prijateljstva med obema narodoma v deželi«, je tudi po opremljenosti (naslovno stran krasi slika koroškega slikarja prof. dr. Berga »Domačija v jeseni«, poleg tega pa je v notranjosti še nadaljnjih sedem slik istega umetnika) povsem »koroška«, da omenimo še koroško himno, za katero objavlja slovensko besedilo prve ki-

lice, ter odlomek Perkonigovega romana »Ugrabljeni strd«.

Poleg tega prinaša številka tudi še druge zanimivosti, tako spis župnika A. Vautija »Kaj je zanimivega v Selah«, po Brehmovem »Živalstvu« prirejen sestavek »Krt«, razumljivo pa tudi že udomačeno rubriko »Mladina piše« in nekaj »trdih orehov« za ugankanje.

To bi bil kratek pregled vsebine najnovejše številke Mladega roda, ki — kakor že povedano — stopa v deseti letnik. Je torej pravzaprav jubilan in kot tak zasluži, da mu mladina posveti še več zanimanja, še več ljubezni in zvestobe.

Razstava zgodovinskih dokumentov protestantske cerkve na Koroškem

V nedeljo, 25. septembra, so v slikoviti gorski vasi in prostranski fari Fresach v Dravski dolini odprli protestantski muzej na Koroškem, ki so ga ob podpori koroške deželne vlade in deželnega muzeja v Celovcu ter univerz na Dunaju in v Ljubljani uredili v stari molilnici, katera sodi med najstarejše molilnice v Evropi, ki so ostale ohranjene v svojem prvotnem stanju.

Ob tej priložnosti je bila v novo odprtem muzeju razstava, ki je prikazala zgodovino protestantske verskega življenja na Koroškem. Razstava, ki jo je skrbno in uspešno pripravil protestantski zgodovinar in župnik župnije Bleiberg nad Beljakom, Oskar Salkrausky, je vsebovala bogato zbirko protestantskih molitvenikov, pesmaric in drugih knjig ter dokumentov protestantizma na Koroškem. Med njimi je bila razstavljena slovenska Dalmatinova biblija, ki jo je 1584 natisnil Samuel Selfisch v Wittenbergu, in danes zelo redka Spangenbergova postila, ki jo je v slovenščino prevedel župnik Jurij Juričič in ki jo je natisnil J. Mannel v Ljubljani leta 1578. Od iste postile je bil razstavljen tudi rokopis, ki je bil napisan v Zagorčah ali Sovčah v sedanji podkloštrski občini.

Iz začetne dobe protestantizma so bile razstavljene še naslednje slovenske tiskovine: slovenski katekizem (1580), slovenska protestantska pesmarica, Salamonovi izreki (tiskano v Ljubljani) in Habermannov molitvenik, ki ga je v slovenščino prevedel J. Tulšak. Vse imenovane tiskovine so bile tiskane leta 1579. Iz novejših dobe protestantizma na Koroškem pa so bile razstavljene »Kristjanske bukvice« kot ponatis Dalmatinovega molitvenika, katerih tisk je omogočil neki kmet iz Ovčene v sedanji bektajski občini in ki jih je 1784 natisnila Kleinmayerjeva tiskarna v Celovcu.

Razstava je bila deležna velikega zanimanja in priznanja, kateremu se pridružujemo tudi mi zlasti zaradi tega, ker je v času nacionalistično tako zastrupljenega ozračja na Koroškem po načelu mirnega sožitja in medsebojnega spoštovanja odkrito pokazala tudi globoke korenine slovenske kulturne tvornosti na Koroškem.

Za tesno kulturno povezavo

Delavsko prosvetno društvo Svoboda »Tone Čufar« na Jesenicah, katerega ansambel narodnih pesmi in plesov je pred nedavnim z uspehom gostoval pri nas na Koroškem, je imelo svoj redni letni občni zbor. Bogato in vsebinsko globoko poročilo predsednika o reformirani dejavnosti in društvenem programu dela za leto 1960/61, kakor tudi poročilo članika o doseženih uspehih v minuli sezoni je bilo kronano v razpravi z izjavo predsednika okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev, ki je ugotovil, da je jeseniška Svoboda prva, ki deluje po smernicah, sprejetih na zadnjem kongresu Zveze Svobod in prosvetnih društev

Slovenije in je s tem zgled tudi vsem ostalim društvom v okraju.

Napredek v delovanju jeseniške Svobode je koordinacija dela posameznih odsekov za dosego društvenega delovnega programa, ki posveča osnovno skrb estetski vzgoji članstva in humani vzgoji ljudi. Pri tem delu jeseniške Svobode, ki nosi ime proletarskega književnika Toneta Čufarja, sodelujejo v tesni povezavi delavci, inženirji in profesorji.

Občnega zbora se je udeležil tudi zastopnik Slovenske prosvetne zveze iz Celovca, ki je jeseniške prosvetaše seznanil s pomenom in potrebi prosvetne dejavnosti pri nas na Koroškem ter poudaril potrebo po tesnem kulturnem sodelovanju med Slovenci to- in onstran meje. Občni zbor je v tem smislu tudi sklenil, da bo jeseniška Svoboda v bodoče navezala čim tesnejše stike s Slovensko prosvetno zvezo in v njej, včlanjenimi društvi ter je jeseniški Komorni zbor obljubil gostovanje na Koroškem. S posebnim veseljem pa so Jeseničani pozdravili vesti, da jih bosta v kratkem obiskala pevski in tamburaški zbor iz Koroške.

tako ljubko kot tiste »iz otroške dobe«. Svoja poznejša doživetja pa je tokrat še raje obdržala zase...

In pesmi Miška Mačka z uso skepto in pesimizmom mladega človeka, ali so izraz duševnosti naše mladine? Prenagljeni bi bili taki zaključki in optimizem Borota Kostanka je dosti močan, da prevzame tudi mene.

»Mladje« je brez dvoma pogumno dejanje mladih ljudi, vredno podpore in priznanja. dr. p. a.

RIHARD OREL:

10

Kanalska dolina in njeni slovenski prebivalci

TRBIŽ

Na travnati brežini ob vznožju zahodno pod Višarj vpadajočih pobočij je postavljena moderna vzpenjača z visečimi sedeži. Izpeljana je na Prižnik, od koder se pozimi spuščajo smučarji do potoka, poleti pa služi letoviščarjem v zabavo, pa tudi za vzpon na Višarje. Vožnja z vzpenjačo traja le 18 minut, nameravajo pa jo speljati dalje na vrh Florijanke.

Avtobusi v razne smeri odhajajo s trga pred cerkvijo. Peljimo se torej s tistim, ki vozi v Rajbl. Ko preidemo Trbiški potok, krenemo naravnost proti jugu po takozvani stari Koroški cesti. Tod so se nekdanji vožili z Dunača preko Predela v Gorico in Trst. Cesta se polagoma vzpenja ter doseže v Rajblu že nekaj nad 900 m nadmorske višine, dočim je imamo v Trbižu le 751 m. Skoro ves čas nas spremlja mala Zilica (tudi Zilca ali Šlica, kakor ji pravijo domačini, ki prihajajo iz Rajblskega jezera. Voda Zilice je sicer kristalno čista, kadar pa je v obratu rajbška rudniška pralnica, postane motna in umazana.

Od Trbiža do Rajbla je 8 km. Med poljo se vozimo mimo treh naselij: najprej Flitschl (italijansko Plezzut), torej Mali Bovec, kjer je sedem hiš; dalje ob cesti, nekako sredi poti, je večje naselje s 15 hišami, to je Mrzla voda (nemško Kaltwasser, italijansko Rio Freddo), od koder vodi stranska pot na Višarje; malo pred Rajblom pa je ob cesti še par hiš, to je Muta (nemško Mauthen). Prebivalci so večinoma pri-

seljeni Italijani, med katerimi je tudi še kak Nemec in Slovenec. Tako smo dospeli do naselja

RAJBL

ki je s svojimi 1450 prebivalci že malo mesteca. Ko izstopimo na glavnem trgu sredi mesteca, kamor smo se vozili po ulicah z lepimi modernimi poslopji poleg nizkih še iz polpreteklega časa obstoječih hiš in koč, takoj opazimo, da smo v pravem rudniškem okolju. Razvita pobočja, vzpenjače, ki vodijo v rove, vse polno mehaničnih delavnic, lepa visoka poslopja rudniških uradov in podjetij ter zakajeno ozračje nam to najbolj potrjujejo. Gruče rudarjev prihajajo in odhajajo v rudnik. Vzduh je nasičen z dimom, ki se dviga iz visokih tovarniških dimnikov. Neprestano dovažajo in odvažajo potrebne surovine in gradivo. Taka je slika, ki jo nam nudi rudniški center.

Domača cerkev je v primerjavi z visokimi poslopji okoli nje pravi pritlikavec, saj jo je komaj opaziti sredi moderne okolice. Sicer pa je svojevrstna, zidana v slogu, ki ga srečavamo po vsej Kanalski dolini, vendar je še manjša kot druge, morda z izjemo one v Lužnicah. Ime je dobil Rajbl po prvih lastnikih rudnika, čigar odkritje sega daleč nazaj v leto 1456. Prvotno so tu kopali rudo blendo (Zinkblende) z malo pri-mesi galene v višjih plasteh.

(Nadaljevanje sledi)

Spomini ob 40-letnici plebiscita

Naslednji članek je našemu uredništvu poslal ugleden Rožan in v njem združil spomine na življenje koroških Slovencev v zadnjih 40 letih, kakor ga je doživljal sam, eden izmed mnogih od Zile do Pliberka.

Te dni se štiridesetič ponavlja 10. oktober, dan, ko je leta 1920 južni del Koroške glasoval o svoji pripadnosti. Gotove organizacije na Koroškem že skozi celo leto s pravo poplavo proslav, raznih prireditev in srečanj častijo po svoje to štiridesetletnico. Za te proslave prirejajo zlasti izlete na ozemlje, kjer prebivamo koroški Slovenci in z nami pravzaprav pešice privandranih Nemcev. Posebno privlačni so kraji Št. Jakob, Loče, Borovlje, Pliberk in Železna Kapla. Štiridesetletnico plebiscita pa ti »izletniki« — po večini brez domačega, avtohtonega prebivalstva — proslavljajo tudi po drugih krajih, kjer živijo privandrani orožniki, učitelji, železničarji in drugi, s katerimi skušajo dokazati, da Slovencev tod okoli ni več. Spet se dvigajo po deželi valovi nemškega nacionalizma, da bi nas pogoltnili, kakor so to poskušali že tolikokrat v zadnjih 40 letih in tudi prej.

Ni še dolgo tega, ko je minilo 40 let, odkar je takratna deželna vlada v Št. Vidu ob Glini dala koroškim Slovincem slovesno obljubo, da bo po plebiscitu dala koroškim Slovincem vse pravice in da jih bo varovala na vse večne čase. Ta obljuba doslej ni bila uresničena, koroški Slovenci smo priča in žrtev čisto nekaj drugega.

Komaj je minil 10. oktober 1920, že se je pričel vsestranski pritisk na nas, zlasti na uradnike in nameščence javnih ustanov in na delavce po tovarnah, ki so bili Slovenci. Praksa slovesne obljube v Št. Vidu je bila odpuščanje Slovencev iz služb in tovarn ali pa premeščanje v popolnoma nemške kraje. Na železniških postajah so izginili dvojezični napisi in bili nadomeščeni z nemškimi. Slovenska pesem in slovenska prosvetna dejavnost sta veljali kot iredenta, kdor se je zoperstavil pobesnelemu nemškemu nacionalizmu v deželi, je ustmeno in fizično občutil krilatico »horuck über den Loibl«. Slovenske prosvetne prireditve so bile pod najostrejšim nadzorstvom oblasti, otroci slovenskih staršev so v šoli dobili slabe ocene, vsled česar jim je bila takorekoč onemogočena nadaljnja izobrazba.

Koroške Slovence so merodajni politični krogi poznali le, kadar so zaradi drugih svojih grehov prišli v stisko. Ko je bila n. pr. leta 1934 na Dunaju in drugod zadušena ustaja, je takratni deželni glavar dr. Sucher poklical v Borovlje vplivne koroške Slovence iz Roža ter jih z obljubo, da bo slovenska manjšina deležna vseh pravic, pozival na pomoč in sodelovanje v klerofašistični stanovski državi. Tudi topot je obljuba ostala le obljuba. Nič se ni spremenilo na boljše. V Celovcu so najmerodajnejši ljudje že pripravljali načrt za »dokončno rešitev slovenskega vprašanja«.

Po »anschlusu« 1938 so vodilni krogi obrambnih bojev 1918—1920 pričeli z »dokončnim reševanjem slovenskega vprašanja«. Na stotine so nas izgnali iz domačij, na stotine vrgli v taborišča smrti in na stotine zadušili v plinskih celicah ali pa jih obglavili. Celotni slovarji niso prizanesli, prepovedali so jim materino govorico in jih zaradi tega zapirali. Vsaka grožnja je bila tudi krvavo uresničena. Toda tudi to nas ni zlomilo. Vstopili smo v mednarodno osvobodilno borbo proti nacizmu, prvi in takorekoč edini na koroških tleh, s tem pa doprinesli svoj neovrgljivi del in velik krvni davek za osvoboditev in novi nastanek Avstrije.

Ko je leta 1945 bila provizorična deželna vlada v stiski, se je zopet spomnila koroških Slovencev. V vlado je poklicala zastopnika koroških Slovencev in da bi našla pravično rešitev manjšinskega vprašanja, je poslala skupino izvedencev v Švicco, da proučijo tamkajšnjo manjšinsko zaščito. Dobili smo dvojezično šolo, ne da bi kdo vprašal, kje povsod živimo in koliko nas je. Čeprav je bil to le drobec nam pripadajočih manjšinskih pravic, smo ga iskreno pozdravili. Nihče od nemških sodeželanov ni ugovarjal, v deželi je zavladal mir. Prišlo se je sporazumevanje med obema narodoma.

Ko je Avstrija 1955 dobila državno pogodbo, se je v deželi pričela spet stara pesem. Oživeli in zaživeli so stari nemški nestrpnosti, dobro poznani iz obdobja okoli leta 1920, še bolj pa iz let 1938—1945 kot SA- in SS-führerji in Kreisleiterji. Pod različnimi prvotnimi firmami svojih organizacij so — ne da bi jim kdo skril lasu — pričeli svojo staro gonjo proti koroškim Slovincem, zlasti pa proti dvojezični šoli. Z grobim, protustavnim pritiskom so inscenirali šolske štrajke in s surovimi besedami branili otrokom obiske šole. Nihče jih za to ni klical na odgovornost, nihče kaznoval. Na Koroškem pač ni veljal zakon, po katerem so šolski štrajki prepovedani. Poborniki »zmage v nemški noči« leta 1920 so odločili, da mora dvojezična šola iz-

Priče demokracije na Koroškem

Čeprav kljub izrecnemu zagotovitvi pristojne oblasti še niso izsledile krivcev atentata na partizanski spomenik v Št. Rupertu pri Velikovcu in čeprav spomenik kljub obljubi notranjega ministrstva po šestih letih še vedno ni bil obnovljen, se je torkova »Die Neue Zeit« s člankom pod naslovom

»KAJ SE DOGAJA V ŽELEZNI KAPLI!«

zaletele v nagrobni kamen, ki ga borcem proti fašizmu in njegovim žrtvam postavlja jo v Železni Kapli. Nad tem dejstvom se »Die Neue Zeit« žolčno razburja in utemeljuje svoje razburjenje s trditvijo, da bo

nagrobni kamen odkrit za 10. oktober 1960, kar naj bi bilo po njenem provokacija vse Koroške.

Od lista, ki je glasilo državnotvorne in za razmere na Koroškem najbolj odgovorne stranke, bi pričakovali, da o postavljanju tega nagrobnega kamna poroča dostojno in s spoštovanjem v duhu zakona iz leta 1948 o skrbstvu in varstvu vojnih grobov in spomenikov iz druge svetovne vojne za

pripadnike zavezniških sil, Združenih narodov, za žrtve borbe za svobodno demokratično Avstrijo in za žrtve političnega preganjanja. Tega duha pa v imenovanem članku ne zasledimo. Nasprotno je pisan v tonu, ki sta si ga doslej kvečjemu dovolili glasilo FPÖ »Kärntner Nachrichten« in »Die Landsmannschaft«.

Ni naš namen, da bi pojasnjevali, kaj se dogaja v Železni Kapli, niti se nečemo spuščati v polemiko z očitno zlonamernim piscem. Če pa misli s svojim pisanjem žaliti žrtve, katerim je nagrobni kamen namenjen in če se sramuje priznati, da so bile te žrtve doprinešene za osvoboditev Avstrije izpod nacizma, potem se tudi »Die Neue Zeit« uvršča v naraščajoče navdušenje za tiste, ki so 1920 z »zmago v nemški noči« imeli v mislih veliki nemški rajh in ki so 1938 na Koroškem iz dobrnega dela sodeželanov napravili janičarje in ljudi, katerih prstov se drži kri borcev za svobodo, prijateljstvo in demokracijo. Mi samo ugotavljamo:

- Od več kot 500 padlih koroških partizanov in borcev proti fašizmu je v Železni Kapli pokopanih 117; poleg teh pa je bilo iz okolice v KZ umorjenih najmanj 63 oseb. To so številke slovenskih smrtnih žrtev izključno iz okolice Železne Kaple, in to žrtve za osvoboditev Avstrije izpod nacizma.
- Skrb za grobove partizanov in borcev proti fašizmu ter njegovih žrtev je po zakonu obvezna skrb republike Avstrije. Njihova grobišča in spomeniki so po zakonu o varstvu spomenikov v javnem varstvu. Kdor jih poškoduje, oskrunja in onečašča, mora biti po zakonu kaznovan.
- Za »Die Neue Zeit« je postavljanje nagrobnega kamna v Železni Kapli in njegovo odkritje provokacija »posebne vrste«. Očitno pa duhu, ki zadnje čase vlada v njenem uredništvu, odgovarja odkrivanje spomenikov nacističnim vojakom in SS-ovskim zločincem.
- »Die Neue Zeit« sramežljivo molči o ponavljajočih se nacističnih provokacijah v deželi. Zanj je to očitno v skladu z na-

čelom demokracije in tolerance. Zato vedno bolj pridno pomaga trobiti v rog proti koroškim Slovincem, proti dobrososedskim odnosom ter mirnemu sožitju in sporazumevanju.

- Tako popuščanje in jadrnanje po nacionalističnih vodah je že enkrat zadalo smrtni udarec avstrijski demokraciji in privedlo do krvavega nasilja nad demokratičnimi množicami. Ta nevarnost ob takem pisanju v času, ko stari nemški nacionalizem na Koroškem spet nevarno dviga svoje glave, ni nič manjša, kot je bila pred 20 leti.

Končno »Die Neue Zeit« samo še opozarjamo, da je bilo pred leti podobno pisanje in hujskanje duhovna priprava na atentat z dinamitom na spomenik v Št. Rupertu. Resno jo vprašamo, ali misli tudi ona s svojim pisanjem ustvariti vzdušje za take zločine, da bi se pri povorki 10. oktobra v Celovcu lahko dovolj svetila bivšim SA-Standartenführerjem in SS-Sturmabführerjem ter podobnim »avstrijskim« patriotom velikonemškega kova.

Na dejstvu tudi ne more ničesar spreminiti sedanje sramežljivo popravljanje prvotnega izpada, kajti hujskanju v »Die Neue Zeit« so se že pridružili tudi tisti, ki so bili v zastupljanju ozračja vedno med prvimi in najbolj glasnimi!

To in ono iz Celovca

V soboto prihodnjega tedna, to je 15. oktobra bodo v celovski veliki mestni in velešpanski hali odprli letošnjo sezono na umetnem drsališču. Istočasno se bo avstrijski mojster v hokeju na ledu, moštvo KAC, pričel pripravljati za prvo mednarodno tekmo, ki jo bo imel 29. oktobra z nekim moštvom iz Finske. Ker bo hokejsko moštvo KAC letos sodelovalo na več mednarodnih tekmah, si je za svojega trenerja izbralo Kanadca Georgeja Edwardsa, ki je že v Celovcu.

Mestna vrtnarija je pripravila ob Vrbskem jezeru razstavo dalij. Razstava teh cvetlic je dostopna vsakomur, obsega pa 60 sort dalij z okroglo 6000 cvetovi.

Gradnjo tovornih poti v Sele-Kot, iz Obirske na Šajdo, na sončni strani Koprivne, iz Koprivne v Luže in na Komelj je na svoji tarkovi seji sklenila deželna vlada. V ta namen je pripravljenih 1.330.000 šil. — Na isti seji je deželna vlada imenovala deželnega svetnika Hansa Raderja (FPÖ) za novega predsednika deželnega tujskoprometnega odbora. Deželno vlado bosta v tem svetu zastopala namestnik deželnega glavarja ing. Truppe in deželni svetnik Hans Sima.

Skupina uradnikov ameriških turističnih uradov se je v preteklih dneh mudila na Koroškem in imela v Celovcu razgovore o pripravah na prihodnjo sezono poletnega turizma. Kakor je bilo ob tej priložnosti povedano, bo od prihodnjega poletja naprej dnevno obratovalo 50 letalskih zvez med New Yorkom in Evropo, od česar si po gotovih predpripravi tudi Koroška lahko obeta večje koristi.

Borba proti hrupu in prahu na cestah

Oddelek za nadzorovanje prometa pri deželnem orožniškem poveljstvu za Koroško je v letošnji glavni potovalni sezoni posvetil posebno pozornost avtomobilistom in motociklistom, ki na cesti povzročajo prevelik hrup in dim. Zaradi tega delikta so varnostni organi 1499 vozačev naznanili, medtem ko so nadaljnjih 4039 vozačev zaradi istega prekrška kaznovali z denarno kaznijo na licu mesta.

Akcija proti hrupu in dimu na cesti se s strani varnostnih organov nadaljuje z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Kakor ta ukrep zlasti v mestih že kaže gotove uspehe, tako se tudi vidi, da dobršnega dela malomarnih in neobzirnih voza-

čev še ne moti. Zaradi tega bi bilo poleg neposrednih policijskih ukrepov še neobhodno potrebno, pri naraščajočem cestnem prometu vpeljati še druga sredstva, ki bi zmanjšala zlasti hrup na cesti. Zakaj ne bi vseh motornih vozil, zlasti težke tovornjake, obvezno opremili z ustreznimi napravami na izpuhu, da bi zmanjšali hrup, ki ga delajo motorji?

Ob tej priložnosti je treba poudariti tudi potrebo po pospešenem asfaltiranju cest, tako državnih in deželnih kakor tudi občinskih, skozi vasi in naselja. Pri naraščajočem avtomobilskem prometu prah, ki ga pustijo za seboj, ni nič manjša nadloga kot pa njihov hrup in dim. V poletnem času zadnjih let je po najzakernejših vaseh in občinskih cestah več avtomobilskega prometa, kot ga je pred 25 leti bilo na državnih in deželnih cestah. Zaradi tega bi bilo prav, da bi v prihodnjih proračunih dežela in občine dale v ta namen na razpolago več sredstev, kakor so jih dale doslej.

Mladi slovenski geografi obiskali Koroško

Minulo soboto so prispeli absolventi geografskega oddelka Ljubljanske univerze na petdnevni študijski izlet na Koroško. Skupino, ki je šla 16 mladih geografov, sta vodila univ. prof. dr. Svetožar Ilesič in dr. Miro Klemenčič.

Prvi dan je skupina obiskala Zilo, Belo in Milštatsko jezero ter Dravsko dolino; drugi dan se je mudila na Gurah, v ponebeljek pa je obiskala Baško jezero, Rož in Sele. V terek se je preko Gosposvetskega polja napolnila v Krko ter od tam preko trga potovala k Osojskemu jezeru in na Osojščico. Peti in zadnji dan je posvetila

svojo pozornost Podjuni, kjer se je ustavila pri razstreljenem spomeniku v Št. Rupertu, se povzpela na Djekše in se od tam mimo Klopinskega jezera in po Podjuni vrčala nazaj v Ljubljano.

Mladi geografi so se med svojo potjo večkrat ustavili za razgovore s prebivalstvom in bili povsod deležni prijaznega sprejema. Izredno prisrčno pa so jih sprejeli Radišani, kjer jim je v nedeljo popoldan tamošnje Slovensko prosvetno društvo pripravilo prisrčen družabni popoldan z obojestransko zapeto slovensko pesmijo.

TONE BATAGELJ:

Jeseni

Vso noč je lilo,
a zjutraj skerilo
se sonce je v megli.
Ne vidiš drevja ne poti,
ne vidiš hiše ne ljudi,
in kraj je tih
in siv
in mračen,
le včasih lačen
se vran iz gozda oglasi:
-Krraaa...

Ko v sivi gmoti
za hip se zlato okence odpre,
megla vzkipi:
— Ne moti,
oné,
zapri,
saj svet si mir želi!

A v gnezdu sredi trav
ves moker se škrjanček oglasi:
— Že prav, že prav,
a kdo brez sonca naj živi?
In šine ko raketa skozi megló...
A nad megló — nebo,
vedrina, sončece zlató.
Hoho!

Se tudi veter razjezi
in reče: — Nák,
ne boš nas, spáke!

In stari veseljak
brž skoči na oblak,
napihne lica, bukne: — Huuuuj,
megla, peté podkuj,
potuj
in se ne ogleduj,
drugače, čuuuuj!...

In kaj meglá?
Beži, beži,
da se za njo kadi.

Pa vpraša kos nato:
— Škrjanček naj pove, če ve,
zakaj ne ljubimo megle?
— Ne vem, ne vem, — škrjanček gostoli
— jaz ljubim sonce in nebo.
In šine v zrak.
A vrabec reče:
— Ne ve, bedak:
Čim jače sonce peče,
tem prej se grozd zmedi.

MARTA KOCHOVA:

Možiček

Bilo je pred mnogimi leti.—
Muka je sedela na kamnitih stopnicah
pred hišo in jedla kruh. Zvonila je z nogami
in v krajših ali daljših presledkih pela na
vse grlo:

„Ta kratek možiček
je delal voziček.
Podnev' ga je delal,
ponoč' pa razdiral.“

To pesem so otroci vedno prepevali, ka-
darkoli so zagledali možička.

To je bil človek krivih nog, ne dosti večji
od otrok. Hodil je okoli z vrečo čez ramo
ter pobiral kosti in stare krpe. Kadar je
bila vreča polna, se je vlekla za njim po
prahu. Ljudje so se mu smeiali, najbolj so
se pa zabavali otroci. Vpili so za njim:

„Ta kratek, ta kratek!“

Šel je molče mimo njih in vlekel za se-
boj svojo vrečo, ubog, zasmehovan in po-
nižan. Bil je bos, skrivljene noge so pokri-
vale na koncu razcefrane hlače. Iz raztrga-
ne srajce je gledala rjava, nagubana ko-
ža, ki je pokrivala upadle prsi. Nosil je ši-
rok na oči poveznjen klobuk, izpod njega
so uhajali skuštrani, umazanorjavi lasje.
Vsa njegova zunanost je bila zapuščena
in usmiljenja vredna.

Toda nekoč se je možiček zravnil. Odlo-
žil je vrečo, stekel za otroki in enega pre-
mlatil z grčasto palico, da je od bolečin
skakal in tulil po cesti. Otroci so pripove-
dovali, da je tistikrat možiček zrastel v ve-
likana.

Ljudje so rekli, da se mu je zmešalo. Od
takrat so se ga otroci silno bali. Če so mu
nagajali, so delali to le v primerni razdalji,
da so mu lahko ušli.

Muka je dvakrat ugriznila v kruh in spe-
lačela s pesmijo o možičku, ko je legla na-
njo temna senca. Dvignila je glavo. Pred
njo je stal možiček z vrečo na hrbtu in jo
gledal. Še bi utegnili steči, a se ga je ta-
ko prestrašila, da se niti ganiti ni upala.
Gledala sta drug drugega.

Z rokami je pokrila obraz in vsa strepe-
tala. Kruh se je zvalil pred možičkove
noge.

„Stric možiček, nikar me ne tepil! To pe-
sem sem pela kar tako. Nikoli več je ne
bom pela.“

Možiček je pobral kruh in sedel zraven
Muke.

„Kar vzemi kruh, jaz ga ne bom več je-
dla. Saj si gotovo lačen.“

„Sem,“ je odvrnil.
„Ali imaš mamo?“ je hitela spraševati
Muka, samo da bi zamotila možička.

Odkimal je.

„Hudo je, če nimaš mame. Kdo ti kuha,
kdo pospravlja, kdo ti pere in zašije. Kdo
te potolaži, če si žalosten?“

„Mame še poznal nisem,“ je zagodrnjal
in jedel kruh. Čez nekaj časa je nadaljeval:

„Ko sem bil tak kot ti in še mlajši, so me
z brkami zbudili ob štirih zjutraj in sem mo-
ral s kravami na pašo. Misliš, da so mi dali
zjutraj kave in kruha, kot ga dajo tebi?
Brco, brco v zadnjico!“

Iz njegovih brezzobih ust je siknilo nekaj
grozečega.

„Če je bil mraz, so mi dali za zajtrk žga-
nje. Da vam vrag ne zmrzne,“ so govorili.
Poglej zda! moje krevlje!“

Pokazal je na uboge, pohabljenе noge.

„S seboj so mi da'ali kos trdega kruha,
ki ga še pes ni maral. Zvečer pa sem jedel
same ostanke in še so vpili: 'Žre kot trtna
uš, pa nimamo nič koristli od njega.'“

S pestjo je nekomu zagrozil.

„Bil sem v sramoto družini, ker nisem imel
očeta. Mati me je prinesla še majhnega na
svoj dom in umrla. Jaz pa sem ostal. Nikoli
mi ni nihče rekel dobre besede, nikoli nihče

pobožal. Bil sem pritepenec, črna pika na
hiši.“

Zopet je siknilo iz brezzobih čeljusti.

„Ko so se mi skrivile noge, so se mi sme-
ali in me zmerjali. 'Pokveka mala, pojdi
izpod nog, pokveka.'“

Zadnjo pokveko je že izhlipal in po licih
so se mu udrle solze. Tekle so po njih pe-
koče in grenke in polne obtožbe.

Tudi Muki so se ulile solze. Vstala je. Pri-
jela ga je za roko in polna usmiljenja in
zanosa vzkliknila:

„Če te bo od danes naprej še kdo zmer-
jal, bo imel opravka z menoj.“

Muka ni bila višja od travnate bilke.

Možiček se je dvignil in kot bi ga bilo
sram solz, si jih je obrisal in rekel:

„Nikomur ne povej, da sem jokal. Nihče
me še ni videl jokati.“

Šel je dalje ves ubog in vreča se je vle-
kla za njim po prahu.

UŠINSKI

Trdno sešito

Beli, Mehki zajček je rekel ježu:

„Bratec, kako grdo, bodičasto
obleko imaš.“

„Res je,“ je odgovoril jež, „Toda
moje bodice me varujejo pasjih in
volčjih zob. Ali tvoje lepo krzno tudi
tebi tako dobro služi?“

Zajček ni odgovoril, samo vzdihnil
je.

Prevedel IVAN MINATTI

Pepček Niseučil

Vsi pametni otroci vedo, da se morajo v šoli pridno učiti. Vsi pa niso taki in ne-
kateri se slabo učijo. In potem se to tudi slabo konča. Kdor se ničesar ne nauči, nič
ne zna in iz njega nič ne postane. Kdor se ničesar ne nauči, ni za nobeno rabo in v
življenju mu trda prede.

Bil je takšen deček, ki se je prav slabo učil. Po pravici rečeno se sploh ni učil
in tako je večno sedel v prvem razredu. Saj se je tudi pisal Pepček Niseučil, I. razred.
Torej ta Niseučil, ki se ni učil, se je jako slabo učil, da se ni naučil niti za silo pisati
niti materinskega jezika niti računanja. In ko je ta Niseučil odrasel šoli, ga nihče ni
maral za vajenca, ker nič ni znal in ni bil za nobeno delo. Bil je že velik, starši so mu
umrli in nikogar ni imel, da bi ga redil. Bil je lačen. Ni šment, da ne bi našel kakšne
dobre službe, si je rekel; napisal bom nekako tako, kakor se bere v časopisih, ka-
dar kdo išče službo. Ne bom izbirčen, napisal bom, da primem za vsako delo. Kdo
ve, kakšna lepa služba se mi obeta! Vzel je tablico, da to napiše nanjo ter se ob
priliki, kadar bo semenj, postavi z njo na trg in ga kdo, ki pride mimo, vzame v službo.
— Ker pa mu pisanje ni šlo nič kaj od rok, je mukoma vlekel fiste čirečare, vse skupaj
razmazal in naredil polno pack. — Poleg tega je napravil kopico napak, ker tudi ma-
terinščine ni bil vešč.

Potem je stal s tisto tablico in se čudil, da ljudje bežijo od njega in vpijejo:
Tegale že ne, tega ne, tega ne maramo!

Stal je tam do večera in seveda ni dobil nobenega dela. In bil je tako neveden,
da niti ni vedel, zakaj.

Korenine

Dobrica Ćosić

Vukašin se nasloni na zid zraven peči. Črne ptice
brez šuma priletavajo na okno, plešejo po trsih z grozd-
jem in zobljejo vedno iste in nikoli pozobane jagode
grozdja. Brezglave zveri tème čepijo pod posteljo in po
kotlih, pripravljene, da skočijo nanjo. Njegova fotogra-
fija iz Pariza nad posteljo se je pretopila v suh, velik
madež. Voščena sveča, pozabljená na peči, je zgorela:
zrak zagatno diši po smrti. Po Vukašinu se je hitro strdila
grozo: pogled udarja po črnem metulju na beli srajci.
V prsih kipi nekaj grenkega in vročega. Sname fotogra-
fijo z zida, prelomi okvir čez koleno, odpre peč, vrže jo
v ogenj, plamen plapolá, končano je tudi to! trga trse
z grozdem z okna, tudi to je preteklost! meče jih v temo
in sneg, kokošim, psom, vasi... Ne, ne, to bi bila čista
in tipična ačimovska kretnja. Treba je najprej spat, in
jutri... Vukašin si potegne pogrinjalo čez glavo.

Potem brez obotavljanja skoči, si nadene obleko in
ne zaveže čevljev. Noseč drhtavico in škripanje snega od
naglih korakov, stopi v temo očetove sobe. Ačim ga za-
ustavi pri durih:

„Najin nocojšnji pomenek je končan.“

„Jaz sem se tukaj rodil. Jaz sem tukaj...“ — tema
vzdihne. „Jaz bom spet prišel. Ti boš prihajal v mojo hi-
šo. Obljubi mi.“

„Naša kri se meša. To ne bodo moji vnuki.“

„Tvoji bodo!“ zavpije, zmračen od momljanja in po-
kljanja v temi.

„Po njih ne morem trajati. Sovražniki bodo onečastili
mojo kri.“

„V življenju je nekaj važnejšega...“ — raztrgal bi
se, folkel bi se zavoljo očetovega mirnega in zbranega
glasu. „Kaj ti nisem važnejši od stranke?“

„Pojdi.“

„Ali misliš, da se mi je bilo lahko odločiti za to? Vse
vem... Toda razumi...“

„Pojdi.“

„Pa saj sem tvoj sin. Kaj si pričakoval od mene?“

„Nekoč ni bilo treba, da bi ti ponavljal ukaz.“

Sneg spet jezno škriplje pod počasnimi koraki. Skozi
poledenelo temo ne more spustiti koreninice nobena mi-
sel. Jeseni zaman čakajo vetra. Ne vidijo se sajasta žrela
dimnikov. Nebo nad Prerovim se je zgostilo. Toplo je
samo v kočnjakih zanemelih psom.

...Koža odrte svinjice, razpeta na zidu v kotu sobe
z ognjiščem, se dozdeva Tolovi ženi Andji kot razvnet
merjasec, ki se z zijajočimi usli podi proti otrokom:

„Otroka bosta zgorela! Pojedla ju bo svinja, ne pu-
sti! Zgorela bosta...“ blede, privzdiguje se s slamnice
na podu in se meče, da ju zavaruje, vedno na nasprotno
stran od korita z dvojčkom. Roke se lomijo, otepljejo in
podijo lastne sence po sajastem zidu.

Tola kleči ob postelji, prestrašen in onemel, lovi nje-
ne roke, vali jo na ležišče, pritiska ji čelo, dokler se ne
umiri, pa se obrne k ognjišču in grebe po slabem, bornem
ognju. Ve, da žene od vročice po porodu umirajo. Če

umre ona, mu bosta umrla tudi dvojčka. Oba sta dečka,
volčiča, nikoli ju ne bo prebolel. Djordjeva nevoščljivost
mu je urekla ženo in priklcala smrt k njegovim hiši. Danes
mu ni plačal dne, pustil ga je brez kruha, božičnice in
drv. Otroci bodo zmrznili. Mala dva bo pobralo. In Djor-
dje mu je zagrozil, naj nikoli več ne stopi v njegovo hišo.
Pri kom bo delal? S čim bo prehranil otroke do pomla-
di?... Mora ga prositi. Bog si je njega, Tola, izmislil za-
to, da bi nekdo po tej zemlji hodil na kolenih in s pobe-
šeno glavo. Kje naj se on pravda zavoljo pravice z Djor-
djem Katičem? Kruh potrebuje. Še do svita mu bo ugas-
nilo ognjišče, ker je noč potisnila mrzel štrcelj noge skozi
dimnik in leptala ogenj.

„Vreteno! Merjasec, zgorela stal!“

„Nista, ne boj se, molči, Andja,“ vstane, skuša po-
miriti ženo, drži jo za roke, njene nesmiselne besede pa
širijo po njem strah in onemoglost pred nečim višjim,
strašnim in nevidnim. In ko se Andja utrujena od otepa-
nja in vpitja umiri v zateglem ječanju — to ga je spo-
minjalo neke živali, ki jo je slišati samo ponoči in ki je
podnevi nihče ni videl — se Tola z odprtimi usli plaho
ogleduje po sobi, strmi v dimnik, po katerem se spuščo
ledena, dlakasta šapa, da bi pohodila njega in ogenj.

Ne more več vzdržati, ne da bi pil žganje, izposo-
jeno od sosedá, da bi gostil žene, ko bodo prihajale
pojutrišnjem, da vidijo njegova sina dvojčka. Iz ožgane,
velike bakrene posode neusmiljeno naliva v široko od-
prta usta, naliva iz maščevanja nad nečim, iz kljubo-
valnosti.

„Sneg, sneg... Desni je manjši. Zakaj je desni manj-
ši? Zadavi se...“

Spet — sneg! Kaj naj človek naredi, ko drva ne pa-
dajo kakor sneg. Ne bi se ogrela niti, ko bi jaz legel na

Trošenje superfosfata že v hlevu ima velike prednosti

Med novjšimi pomembnejšimi dognanji kmetijske znanosti je tudi dognanje, da superfosfat močno vpliva na bakterije, drobnoživke v zemlji. Poleg tega superfosfat preprečuje, da bi se v zemlji izgubljal amoniak iz dušičnih gnojil. Znanstveniki so ugotovili, da 100 kg superfosfata veže 2 kg dušika, kar odgovarja 10 kg dušičnih tržnih gnojil. Z ozirom na to dognanje so raziskovalci pričeli ugotavljati, kako veže superfosfat amoniak v hlevskem gnoju. Pri tem so ugotovili, da zadostujeta 2 kg superfosfata, da se v 100 kg hlevskega gnoja ohrani tisti amoniak, ki ga rastline potrebujejo za svojo rast. Če bi dodajali hlevskemu gnoju več superfosfata, bi s tem ne mogli več povečati količino amoniaka v njem.

S hlevskim ali z drugim organskim gnojem — n. pr. s kompostom, šoto itd. — pomešan superfosfat postane posebne vrste mešan gnojilo, fosforno-dušično, ki ima nekatere boljše lastnosti, kakor pa če ni pomešan. Zato je s tako mešanico mogoče uspešno gnojiti tudi najbolj kislila zemljišča, kjer sicer doslej nismo mogli s pridom uporabljati superfosfata.

Poleg teh pa ima superfosfat še posebne lastnosti, ki so jih odkrili pred nedavnim. Te lastnosti so pomembne zlasti v tistih hlevih, kjer se gnoj kopiči v debelih plasteh in kjer ga živina tepta tudi po več mesecev.

Superfosfat ima poleg tega, da veže v hlevu amoniak, tudi še veliko razkužilno moč. Znano je, da živina zlasti v zaprtih hlevih trpi in pogosto zaradi z amoniakom prenasčenega zraka ali pa okužene stelje oboleva na vimeni in na parkljih. Pa tudi za druge bolezni je v slabem, z amoniakom nasičenem zraku bolj dostopna. Živinoreci to že dolgo vedo in zaradi tega zlasti v velikih klevih, kjer je množično obolenje živine velika nevarnost, razkužujejo steljo in gnoj s klorovim apnom. Primerjave pa so pokazale, da je superfosfat enako dobro razkužilo, poleg vsega pa je takorekoč brezplačno, ker je pozneje zelo koristno gnojilo.

Ko so kmetijski strokovnjaki razpravljali

o teh možnostih uporabljanja superfosfata, so med drugim ugotovili, da je zelo priporočljivo uvajati gnojenje s superfosfatom že v hlevih, ker s tem ubiješ 2 muhi naenkrat: razkužiš hlev in zboljšaš hlevski gnoj. V Nemčiji in Švici so z uporabo superfosfata zelo izboljšali zdravstvene razmere v hlevih, zlasti je nazadovalo obolenje vimena. Smrad po amoniaku je iz teh hlevov popolnoma izginil. Ker pa je v hlevu postal tudi zrak zdravjši, se tudi živali boljše počutijo, nagleje priraščajo in dajejo več mleka. Poskuse „gnojenja s superfosfatom v hlevu“ pa niso delali le pri goveji živini, temveč tudi pri prašičih, ki so na superfosfat reagirali zlasti z nageljšim priraščanjem.

Živinorejce bo pri vsem tem zanimalo, kako je treba uporabljati superfosfat v hlevu.

Francozi priporočajo, da je treba superfosfat trositi vsak dan. Oni ga trosijo zelo pazljivo po vseh tleh v hlevu, tako da razkužijo prav vse, kjer bi se utegnile zadrževati bolezenske klice. Do podobnega priporočila prihajajo tudi Jugoslovani, ki so ugotovili, da posipanje superfosfata na debelo po stelji ali gnoju ne koristi dosti, temveč je uspeh razkuževanja dosti boljši, če superfosfat redno vsak dan raztrosimo zlasti po gnoju ali stelji. Praktično računajo in priporočajo na dan in žival 1/2 kg superfosfata ali 180 do 200 kg na 100 stotov gnoja.

Ta doza superfosfata na dan in žival krije tudi potrebe po fosforu in kislini v zemlji. Ker običajno gnojimo z 200 do 300 stoti hlevskega gnoja, pride s tem tudi 400 do

PREBERI IN PREMISLI!

Današnji kmečki naraščaj je splošno in strokovno najmanj izobražen.

Le 23 od 100 ljudskošolskih otrok s podeželja obiskuje glavno šolo, medtem ko jih v Celovcu obiskuje 79 od 100!

V kmetijstvu pride na vsako 42. kmetijo le 1 kmetijski vajenec, dočim ima v obrtništvu vsak drugi obrtnik enega vajenca!

Le kmetijska šola še lahko nadoknadi sinu manjkajoče znanje iz glavne šole!

Le kmetijska šola nudi sinu ono znanje, ki ga bo jutri in pojučnejšem kmetiju od njega zahtevala!

ZATO: Pošlji čez zimo svojega sina v kmetijsko šolo Podravlje. Prijavi ga tokoj pri upravi šole!

Zakaj peša rodovitnost kmetijskih zemljišč?

Le prečesto še postavljamo to vprašanje in starejši gospodarji še vedno ne razumejo prav, zakaj so včasih brez umetnih gnojil »tudi imeli« dobro pridelke, danes pa jih nimajo več. Kje so vzroki za pešanje rodovitnosti kmetijskih zemljišč?

Le redko kje je zemlja tako nasičena s hranili, ki jih potrebujejo rastline za svojo rast in zorenje, da bi pri intenzivni rabi zemlje, kakršna je danes v kmetijstvu običaj, ne bilo treba gnojiti. Celotna deželna zemlja, ki je bila prvič osejana s kulturnimi rastlinami, kakor so žito, okopavine, krmne rastline itd., nima v sebi dovolj vseh hranil, ki jih rastline potrebujejo in iz nje črpajo. V nekultiviranem pragozdu ali na stepi je zemlja stoletja pokrita z rastlinsko odejo, ki ne preprečuje le izpiranje hranil, temveč v njej drži tudi ravnotežje zaloga hranil. Rastline v stepi in drevesa v pragozdu odmirajo in se razkrajajo, kjer so zrasla. Zemlja dobi vrnjene nazaj vse snovi, ki jih je v rastline ali drevesa dala. Nihče nič ne odvažja ali odnaša. Narava sama kolobari s hranili, zato rodovitnost zemlje ne poje.

Drugače je z rodovitnostjo zemlje v kmetijstvu. Že v prvih začetkih kmetovanja, to je oranja zemlje ter sejanja in žetve rastlin ter njihove uporabe za hrano in krmo, je pričel človek kršiti zakonitosti stepe in pragozda. Zemlji je pričel s tem odvzemati hranila, ki pa jih ni vrnil. Kmalu je spoznal, da rodovitnost zemlje peša in da se je ta zboljšala šele, če je pustil zemljo nekaj let ležati v prahi, da se je opomogla s tem, da je vse, kar je na njej zraslo, na njej tudi ostalo, odmrlo in se razkrojilo. Po tem spoznanju je pričel zemljo tudi gnojiti s hlevskim gnojem iz stelje in blata živali. Toda nikoli ni prav uspel, da bi — kakor pred njim narava — vrnil zemlji vse, kar ji je odvzel. Čim bolj so kmetijski pridelki romali v mesta in pozneje v tovarne, tembolj je pričela pojmati rodovitnost zemlje. Zaloge hranil za rastline so se pričele kršiti. Bolj se je večalo število nekmečkega prebivalstva, bolj je pričela rodovitnost zemlje pešati; zemlja je postala pusta, nastale so puščave.

Z naraščanjem števila prebivalstva in s padanjem števila kmečkega prebivalstva je pričelo kmetijstvo stremeti tudi za višjimi donosi kmetijskih rastlin. Vsak otrok pa ve, da je za 10 zrn žita treba v zemlji desetkrat toliko hranil, kot pa za eno zrno. Kmetijska znanost je po tem spoznanju iskala izhod za doseg večje in trajnejše rodovitnosti zemlje. Po eni strani s selekcijo rastlin in njihovih sort, po drugi pa z gnojenjem s tako imenovanimi umetnimi gnojili, ki vsebujejo glavna hranila, ki jih rastline potrebujejo in ki jih v zemlji najbolj manjka. To so dušik, fosforna kislina in kali. Ta gnojila se porabljajo že blizu 100 let in je njihova uporaba v kmetijstvu naraščala skladno z naraščanjem števila prebivalstva in mest v svetu. Tako je v svetovnem merilu bilo n. pr. leta 1880 za gnojenje porabljenih 70.000 ton čistega kalija, leta 1955 pa skoraj stokrat toliko, namreč blizu 7 milijonov ton.

Sodobnega kmetijstva, ki s svojimi pridelki lahko krije stroške kmetovanja in življenjske potrebščine kmečkega prebivalstva, si brez umetnih gnojil ni mogoče misliti. Dušik, fosforna kislina in kali so osnovne sestavine in potrebščine za rast, zdravje in obroditev rastlin ter za dober pridelek osnovnih sestavin človeške in živalske prehrane. Te osnovne sestavine so beljakovine, maščobe in sladkor v rastlinah, v njihovem zrnju in njihovem korenju.

(Se nadaljuje)

600 kg superfosfata po hektarju na polje. Ta superfosfat pa ima dvakrat večjo vrednost ali učinkovitost, kakor pa na polju običajno trošeni superfosfat.

Iz teh dognanj lahko zaključujemo, da se za trošenjem superfosfata na gnoj in steljo v hlevu skrivajo velike koristi. Ako trosimo na dan in žival po gnoju ali stelji 1/2 kg superfosfata, bomo hlev razkužili in hlevski gnoj obogatili na dušiku, poleg tega pa bomo povečali še učinkovitost fosforne kisline na polju. Kot nameček na vse te prednosti pa bodo živali zdravjše, bodo boljše rastle, krave pa bodo dale — kakor so po polizkusih in primerjavah računali — okoli 200 litrov mleka več na leto.

Produktivnost kmetijstva narašča, zaslužek pa pada

Iz poročila o položaju kmetijstva, ki ga je po zakonu o kmetijstvu minister za kmetijstvo in gozdarstvo letos prvič predložil vladi, je razvidno, da se je produktivnost kmetijstva povečala na vseh področjih rastlinske proizvodnje in živinoreje. Hektarski donosi so bili 1959 pri žitu za 2,5 do 6 q višji kot 1937. Pri pšenici se je v tem času hektarski donos povečal za 37 %, pri rži pa za 43 %. Leta 1954 je domače kmetijstvo dalo 3,86 milijona klavnih goved, lani pa 4,23 milijona. Klavnih prašičev je 1954 prišlo na trg 21,56 milijona, lani pa 26,85 milijona. Lani so povprečno molznost krav računali z 2.433 kg mleka, 1937 pa je znašala 2.163 kg.

Da država do kmetijstva ni imela pravega odnosa, se vidi na tem, da je zaslužek v kmetijstvu zaposlenih ljudi padel. Tako je ta zaslužek leta 1957 znašal še 2.381 šil. po hektarju, lani pa je znašal še 2.236 šil.

Sejmi za plemensko živino

Sejem plemenskih krav in bikov simodolske pasme bo v četrtek, dne 6. oktobra 1960 ob 10. uri v Leobenu. Na prodaj bo 40 bikov ter 200 visokobrednih krav in telic.

Sejem plemenskih krav in bikov pincgavske pasme v Trgu (Feldkirchen) bo v petek, dne 7. oktobra 1960. Na prodaj bo 85 bikov ter 40 krav in telic. Sejem za krave in telice pincgavske pasme v Lienzu pa bo 14. oktobra 1960. Predvidoma bo na sejem prignanih 140 krav in telic.

ognjišče. Krast pojdem. Odide ven, naruje kolja iz plota in se vrne z velikim naraščajem bolj jezen, kot je šel ven, nameče na ognjišče, razpiha ga in spet krepko potegne žganja.

„Merjasec gori, ne daj otrok, ne daj levega, ta je prvi, moj oče bo prišel, uhl! Svinja preklela! Andja se privzdigne, vpije, brca, meče se po zlepljeni, raztrgani slamnici na podu in oteplje z rokami, braneč se pred vedno bolj črnimi sencami.

Tola jo zgrabi za roke. Tega nisem zaslužil, Djordje; po snegu in po dežju, podnevi in ponoči sem ti delal, nisem se držal praznikov, pazil sem ti svinje, tebe sem varoval pred hajduki. Pusti ženo in se nagne nad korito, vzdigne ruto in se zagleda v rdečkasti in nagubani otroški glavici. Črni, zlepljeni laski jima pokrivajo čelo. Levi je močnejši in nekako lepši. „Rodil si gospodarju hlapca... Meni si rodil hlapca!“ Tebi, Djordje Katič, nisem rodil hlapca. Tega mi ni bilo treba reči. Ne bosta tvoja hlapca. Ne. Svet je širok. Srbija bo majhna mojima sinoma. Popije nekaj velikih požirkov žganja in se vrne h koritu, da ne bi poslušal ženinih blodenj. Glej no, kako namigava ta desni! To ti bo velik ženskar. Temu, prebito, ne bo nobena ušla. Ta bo pograbil kakšno z veliko dobo. Temu levemu, Djordje, levemu pa nihče nič ne more. Ne ti ne bog. Razdelil se je na dva, pa ga poglej, kakšen je! Tri dni je star, pa ti je debeloglavec, kakšen debel vrat ima. Poglej ga, Djordje, kakšen kosmatinec je. Ta bo večji gospodar kakor ti. Za otrobe te bo kupil.

„Naženi merjasca, ne daj, poženi ga iz hiše, Tola...“

Zavoljo tebe nesrečnica trpi. Urekel si jo. Posušen si, jalovec si. Ne porajam ti hlapcev. Pet sinov imam. Ej, pet! Tudi enega ti ne dam za cela premoženje. Spusti robec na glavi dvojčkov in stopi k drugi postelji na po-

du, na kateri spijo trije starejši sinovi. Pokrije gole golence in podplate desetletnemu prvorojencu. Ali vidiš, kakšno veliko golen ima? In kakšno veliko stopalo. Ta, Djordje, bo podiral bike. Dve vreči po sto bo nosil pod pazduho. Na križu bo držal poln voz kamenja. Toda ne zate, gospodar Djordje. Zato, ker jaz nisem zaslužil... Pogajajva se, gospodar Djordje. Kaj bi mi, recimo, dal za tega drugega silaka? Da veš, odkar se je rodil, ni potočil solzel „Veliki travnik in hrastov gaj.“ „Nočem slišati.“ „Dve njivi in travnik.“ „Ne menim se.“ „Pa hrastov gaj gori in vinograd gori.“ „Ne.“ „In krave, voz, plug in hišo ti napravim.“ „Ne.“ „Celo posestvo in vse zlato v gotovini.“ „Malo je to zanj, gospodar Djordje. Poglej samo, kakšno roko ima! Njegova pest je kakor kutina, pa mu je šest let. Ali zdaj vidiš, kaj sem rodil in kaj imam?“

Tola sede ob ognjišču, nameče kolja na razgoreli ogenj in pljusne žganja v vroče grlo. Nisem zaslužil, da si me pognal iz hiše, da mi nisi plačal muke... Pa še stol si zavihtal nad menoj. Le zakaj me nisi udaril! Do pod pazduhe bi te zabil v zemljo. Čakaj, da se zdari, jutri te bom!

Andjina vročica je malo popustila.

„Daj mi, da ju podojim...“

Tola ji poda najprej „desnega“.

„Zakaj si manjši od levega brata?“ reče.

Dele, zavilo v očetovo ponošeno prteno srajco, začne rahlo javkati. Andja ga približa temni, nabrekli dojki in dele začne hlapaje cmokati materino bradavico.

„Vleci, sinko, vleci, naj ti pokajo ušesa. Ne boš lačen, ne boj se. Tvoj oče ima velike roke in hrbet, da bi nahnaril celo četo. Uh, kakšen grd požeruh si! Tako, tako, samo vleci. Ej, kakšna sila bom, ko zrasteš. Na carstvo bom lahko udaril!“

„Zebe me, Tola, zelo me zebe. Stresa me...“ „Naložil bom na ogenj, da se bo razbelil dimnik. V Prerovem je dosti plotov. Vse bom nočaj poruval.“

„Vzemi tega, daj mi „levega“.“

„Kakšen je! Bogme, le od kod se je vzel. Daj, vleci, kaj čakaš? Še kak mesec, pa te bom z žganjem.“

„Levi“ noče sesati. Glavica se mu medlo maje.

„Od opoldne mu ni dobro. Pokliči jutri duhovnika, da mu prebere molitev.“

„Ni mu treba molitve. Spati bi hotel. Daj mi ga.“

Tola spusti dele v korito, pomisli, da ju zebe, sleče sukno in ju pokrije. Niti bog svojega sina, ko se mu je rodil, ni zavil v svilo in žamet. Rodil se je v staji, pravijo. Ko bi ne bilo osla in vola, da sta ga ogrela, če ne lažajo, bi bilo moralo dete izdihniti, čeprav je bilo božji sin. A zakaj njegova dvojčka ne bi ostala? Nasmihla se. Zdaj spita, dokler ne vzide sonce. V raztrgani srajci se primika bliže k ognjišču, obračajoč tja zdaj hrbet, zdaj obraz, pogosto seže po vrčku. Prevzame ga čudno veselje. Vzame piščal iz torbe, puhne skozi, začne pesem, premajhna mu je in prepočasna za njegovo veselje, pa se razigra in zavrtinči v kolu, dolgem, drobnem, brez konca. Ne meni se za ženine prošnje, očitke in zaklinjanje, naj preneha. Ves se je potegnil, natlačil v slivovo piščalko, tesno mu je v njej, pa hlipa, vzklika, izvija, prepleta, vse živeje in vse bolj nora, veter, ki ga je privabilo igranje, pa se iznenada zapodi skozi dimnik in zapleše kolo s plamenom.

„Sne! Zgorela hiša! Zvon, otroci!“

Eden izmed dvojčkov zajoče in piščal umolkne. Tola stopi h koritu. Joče se „desni“. „Levi“ kakor da ne diha. Položi mu prst pod grlo. Mlačen...

(Nadaljevanje sledi)

Se danes jo vidim pred seboj in vedno mi bo ostala živo v spominu, kakor nam ostane prijatelj, brat, sestra, oče in mati. Bila je majhno, prijazno dekletce.

Srečavali smo jo skoraj vsak dan na naših obhodih pri botru Koscu, ki je imel naše fante, kakor nam je pravil, prav očetovsko rad. Največja zamera bi bila, če se ne bi oglasili, kadar smo bili kje v bližini. Ko se je nekajkrat zgodilo, da v zadnji vojni zaradi hudih bojev, ki so divjali tam okoli, nismo mogli do njega, nam je očital: „Ali sem kar tako, da vas ni nič blizu.“

Klicali smo jo Ankica. Bila je živahna kot vrtavka. Ni bila jezikava, toda vedela je vedno mnogo povedati. Ni se dala ugnati, razen kadar je bila jezna. Tedaj je utihni-

gledala v oči, da je takoj videl, kako in kaj je treba.

„Da, Ankica,“ je dejal in neprestano valil goste oblake dima iz ust, „saj veš, Ankica, da imam febe najrajši. Toda, njih imam tudi zelo rad.“

Kakšno veselje je zavladovalo tedaj v tej mali zidnici!

„Ali sedaj vidite, koga ima boter rajši?“

„Saj te imamo tudi mi radi, Ankica,“ smo ji zatrjevali.

„Tudi jaz vas imam zdaj še bolj rada, samo, da me ima boter najrajši. Zdaj vam bom pa spekla koruzo, tako, ki jo imate vsi radi. In ko bo grozdje dozorelo, vam ga bom vsak dan nabirala, da se ga boste do sitega najedli.“

Grozdje

la in nismo je zlepa pripravili do besede.

Poznala nas je vse po imenih. Že od daleč nas je vedno pozdravljala:

„Zdravo, Ivo! Zdravo, Petko! Zdravo Črtomir!“

„Zdravo, Ankica,“ smo vsi hkrati odgovorili.

„Kam pa jo spet tako hitro mahate?“

„Nekam preveč si radovedna.“

„Vseeno, četudi ne poveste. Gotovo vas bom našla pri botru Koscu.“

„Le pridi tja, če si upaš,“ smo ji odvrnili. „Boš že videla. Mi bomo botra nagovorili, da te bo spodil, ko prideš.“

„To se ne bo pa nikoli zgodilo,“ je prepričevalno zatrdila in pri tem stresla z glavo, da so ji dolge, debele kite drsele sem in tja po hrbtu. „Ali mislite, da ima boter vas rajši kakor mene? Vas že ne! Mene ima rajši in me ne bo nikdar spodil.“

„No,“ smo rekli, „kar z nami pojdi. Tako bo bolje. Kaj bi se s tabo prepirali, saj nič ne dosežemo.“

Tako in podobno smo drug drugega zbadali, kadar smo se srečali, potem pa smo skupaj z Ankico odšli k botru. Dostikrat pa sta nas že oba pričakovala. Zgodilo se je tudi, da je Ankica pritekla za nami k botru Koscu, ki je vse leto, razen pozimi, bival kar v zidnici ob robu vinograda. Vinograd je ležal na levi strani hriba, ki je stal med dvema dolinama. Tjakaj so Nemci le redko zahajali. Le kadar je bil večji napad, so prišli. Zato pa so tembolj z vseh strani neprestano obstreljevali hrib z vsemi vrstami orožja in metali bombe iz letal.

„Boter,“ je rekla nekega dne Ankica, ko smo sedeli vsi skupaj v zidnici. V zidnici smo se večkrat zatekli pred streljanjem.

„Boter,“ je ponovila, kakor da bi zbiral pogum in besede. „Vi povejte, koga imate rajši, mene ali Iva, Petka in Črtomirja. Vedno me dražijo, da jih imate rajši kot mene.“

Boter Kosec je pogledal Ankico, kakor da je ni prav slišal. Ona pa ga je tako

Tako je Ankica vse leto z botrom Koscem skrbela za nas. Vedno je imela dosti opravkov z nami. Ko smo odhajali, je vedno stopila za nami in rekla:

„Kmalu spet pridite pogledat k nama. Z botrom se sama nimava kaj prida meniti. Povesti mi je že vse povedal, da jih sedaj še sama njemu pripovedujem.“

„Seveda bomo kmalu spet prišli. Pa na botra nam dobro pazi, sicer te bomo za ušesa.“ Da bi jo videli, kako se je namrdnila. Tega najbrž ni naredila nalašč, lička se se ji kar sama od sebe skrčila v tak izraz.

„Kar na sebe pazite, botra pa kar meni prepustite. Saj sem že velika in doma vse naredim, kar mi porečejo.“

Pomislite, kako je bila ponosna, čeprav še ni imela devet let.

Za nas je res nadvse skrbela. Vse leto, zdaj s tem, zdaj z onim. Jeseni je bilo redno pečenje koruze, pečenje kostanja in potem je prišlo na vrsto grozdje. Naj je bilo vreme grdo, naj so streljali iz doline v hrib. Ankica je bila vedno na mestu. Za nas je imela vedno kaj pripravljenega...

Ko se je vrnila, nas je vprašala: „Se mar bojite za mene? Jaz pa nič za vas.“ Joj, kako se je zlagala! Ko smo pa vedeli, kako je spraševala povsod, če nas le nekaj dni ni bilo na spregled.

„Tega ti ne verjamemo,“ smo ji dejali pol v smehu, pol v narejeni užaljenosti.

„Kakor hočete, boste že še radi verjeli.“

Tako smo se je navadili in tudi ona nas. Mislili smo, da bo vedno tako ostalo, kakor je bilo takrat. Raje bi tu končal, a moram povedati do kraja, da boste tudi vi zvedeli vse o naši Ankici.

Neko popoldne, ko je jesensko sonce tako močno pripekalo, da je bila zemlja vsa izžušena in je kar pokala, smo sedeli na klopi pred zidnico. Tedaj so Švabi začeli spet srdito streljati. Morali smo se umakniti v zidnico.

„Ankica,“ smo jo klicali. In spet: „Anki-

Jerome K. Jerome:

Pomoč v hiši

Moj stric Poier je bil vsestransko uporaben človek in to je tudi nešteto dokazal. Ob neki priliki, ko je bilo treba v hiši neko stvar urediti, je njegova spretnost res prišla do pravega izraza. Potrebno je bilo obesiti sliko na zid. Stric Poier ni hotel niti slišati, da bi to kdo drug uredil.

Ko je slekel suknjič, je začel izdajati navodila. Najprej je poslal hišno pomočnico, da za 1 šiling kupi žebelj. Navodila so kar pljuskala: »Vili, kladivo! Thomas, ravnilo ali meter! Nekdo naj mi prinese stol iz kuhinje! Diecobe, skoči k sosedu Gogelsu, pozdravi ga v mojem imenu in ko ga boš vprašal, kako je z njegovo nogo, ga poprosi da nam posodi libelo! Hej, Marija, ne beži, ti mi boš držala svetilko. Spomnite me, ko se hišna vrne, da gre kupiti vrv za sliko. Thomas, bodi: tul Moral mi boš podati sliko, ko bo čas za to!«

Končno so dali stricu portret, ki pa mu je po nesreči padel na tla. Posledica: okvir je pri padcu popustil. Stric, še vedno na višini, je poizkušal rešiti vsaj steklo. Toda pri tem je steklo razbil in si prerezal prst. Tu se je pričela dirka za robčkom. Stric ga ni mogel najti, ker ga je imel v suknjiču, a se sedaj ni mogel spomniti, kje ga je pustil. Prišel je zmerjati družinske člane:

»V življenju še nisem srečal toliko nerodnih ljudi skupaj,« je razjarjen vpil. Končno, ko je v jezi skočil s stola, na katerem je sedel, je opazil, da je ves čas sedel na suknjiču.

Preteklo je pol ure. Prst je bil povit, novo steklo je bilo prineseno. Vsi so ponovno zavzeli svoja mesta. Orodje je bilo prav tako pripravljeno. Družinski člani so stali okoli in pričakovali trenutek, ko bo vsakdo od njih lahko izvršil poverjeno mu nalogo. Dva morata držati stol, tretji pomaga stricu, da se vzpne nanj, četrti ga podpira, zatem mu mora nekdo podati kladivo in žebelj.

Stric vzame žebelj, a ga izpusti iz roke, ko prime kladivo.

»Torej taki ste vi, človek se na vas sploh ne more zanesti. Žebelj je šel k vragu. Kako mi le to podajate?« je stric besno vpil.

Stal je na stolu in vprašal člane družine, če mogoče ne bi bilo potrebno, da bi do polnoči tako stal in čakal, da najdejo žebelj.

Končno so žebelj našli, a neizogibno kot da ne bo konca. Stric ne more več najti pike, s katero je zaznamoval, kam mora zabiti žebelj. Tedaj se vsi eden po eden vzpenjamo, da bi morda le našli piko. Stric spremlja naše poskuse z zmerjanjem, ker vsakdo najde piko na drugem mestu.

Ker naše zmedenosti ni mogel več prenašati, je stric začel računati, kje bi morala pika biti. Pri tem je prišel v usoden naklon in padel preko klavirja, čigar tipke so bile odkrite. Rezultat: grozna »kakofojnijska«, spremljana s stricem crescendo komentarjem.

Stric si je opomogel. Našel je piko. Da je ne bi spet izgubil, je čvrsto držal žebelj na tistem mestu in močno zamahnil s kladivom. Že takoj prvič je pogodil natanko v palec. Močan krik, takoj za njim še drugi. Prvi krik je izpustil stric, drugega pa oseba, kateri je padlo kladivo na nogo (ker ga je stric zaradi bolečin izpustil).

Vseeno sledi še en poizkus. Tokrat možar: zamah s kladivom zadene žebelj, a ker je pregradna stena tenka, žebelj zleti skozi steno in za njim še pol kladiva. Zaradi silnega zamaha je stric še enkrat izgubil ravnotežje in se z nosom prilepil na zid.

In tako je enkrat okoli polnoči portret le visel na zidu, čeprav precej postrani in nesigurno. Cel meter okoli slike je zid izgledal, kot da bi bil obdelan z železnimi grabljami. Vsi smo bili onemogli, razen strica Poierja. »Končno« je ta zmagovalno zaklical in se ponosno udaril po prsih. »So ljudje, ki bi za tako majhno opravilo poklicali mojstra, toda jaz nisem eden takih.«

ca,“ in še enkrat... Aaankkkicaaa...“ je odgovoril odmev z nasprotnega hriba.

„Le kam je šla,“ smo z vseh strani silili v botra.

„Rekla je, da gre dol v vas po nekaj za nas vse in da bo koj spet tu.“

„Za njo grem pogledat,“ se je odločil Ivo. „Počakajte me. Pridem čimprej. Moram jo najti.“

Dolgo smo čakali in bili smo v strahu, ne tako za Ivo, kolikor za Ankico. Čez dobro uro se je vrnil, toda brez nje. Ugibali smo, kam neki bi bila odšla.

„V vasi je ni,“ je zatrdil Ivo. „Če se ji le ni kaj pripetilo med poljo,“ je bolj zase menil Črtomir.

„Boter Kosec, povejte,“ je delal Petko, „če ni odšla spet v vinograd. Saj veste, da jo je kaj rado zaneslo tja, prav kadar smo streljali, in da se je vedno skrila za trs in mislila, da je tako ne more nič zadel.“

„Moramo iti pogledat in to takoj,“ smo se odločili. „Vi, boter, počakajte.“

„Jaz da bi počakal! Za noben denar! Če je imel kdo Ankico rad, sem jo imel jaz. Če je koga škoda, je vas in ne mene. Za mene je vseeno, saj dolgo tako ne bom.“ Njegova je obveljala. Odšli smo proti vinogradu, da ga preiščemo, če le ne tiči Ankica kje za kakim trsom. Streljali so kar naprej.

Vsak zase smo hitro stopali med vrstami trte. In vsi smo upali, da jo bomo našli, kje skrito. Nenadoma pa je Črtomir zavpil na ves glas: „Ankica, kaj pa delaš tam? Sem pridi.“ Odgovora ni bilo.

Zdrveli smo tja in obstali kakor ukopani. Pred nami na tleh je ležala Ankica, mrtva. Krogla jo je zadela in v predpasniku, ki ga še mrtva ni spustila iz rok, je imela nabrano grozdje za Ivo, Petka, Črtomirja in botra Kosca.

Kako rad bi jo še danes slišal: „Ali se mar bojite za mene? Jaz pa nič za vas,“ in bi ji od srca verjel, samo da bi Ankica še kdaj nabirala grozdje.

Otmir Novak

ANEKDATE

● Kaestner (1719—1800) si je sam napisal nagrobni verz, ki se glasi:

„Ljubi bralec, tu počivajo udje moji, bilo bi mi ljubše, ko bi bili tvoji.“

● Pasteur se je nekega večera pojavil v hiši vdove Boucicauld, lastnice Bon Marcheja.

„Zunaj je star gospod,“ je javila služkinja, „pravi da se piše Pasteur.“

„Kakšen Pasteur?“ se je ustrašila madame Boucicauld, „pa menda vendar ne tisti od stekline?“

Služkinja je odšla, se čez čas vrnila in rekla: „Da, tisti je!“

„Pusti ga noter!“

Pasteur je začel govoriti, da misli ustanoviti inštitut za raziskovanje steklenine. Zmeraj bolj se je razvnel, postajal glasnejši in zgovornejši. „In zato se obračam na premožne meščane. Zadoštuje tudi majhen dar, kolikor pač zmorete.“

Madame Boucicauld je vzela ček, ga izpolnila in izročila Pasteurju. Učenjak ga je bežno pogledal in vtila se mu solze.

Bil je ček za milijon frankov.

● Dumas je hotel ustanoviti časopis „Le Mousquetaier“. Z bujno fantazijo je orisal prijateljem in bodočim sodelavcem svojo imenitno idejo v najsvetlejših barvah; dopisovali bodo najboljši francoski pisatelji in sam bo napolnil najmanj pol časopisa. Za blagajnika je imenoval Michela, svojega starega vrtnarja, moža, ki ni znal niti brati niti pisati, vendar je imel veliko zdravega razuma. Ko je Dumas ludi njemu začel opevati svoj namen, je Michel odvrnil:

„In če se na vaš časopis naročijo še vsi upniki, bo to zares velikanski posel.“

● Neki novinar je vprašal Dumasa, kaj pravzaprav dela.

„Saj vendar vidite,“ je odvrnil Dumas, „pustim si rasti brado.“

● Bedak je vprašal Dumasa, če je bil njegov oče res zamorec.

„Seveda,“ je odvrnil Dumas, „in moj ded je bil opica.“

In hrast
se zaplčil je
s krepplji
v rdeči večer.

Jesenski večer

Ulrik Dobnik

Tiho gredo ob vodi
in nemo pojo
hrepeneče sladko
temne postave
in votlo doni
v zelenem vodovju.

In hrast
v krvavem večeru
je visel, sameval,
zaljubljeno črni mu
vran je prepeval.

Der 10. Oktober in der Vergangenheit und heute

Wenn wir bisher über den 10. Oktober in der Vergangenheit gesprochen haben, dann wollen wir einen kurzen Blick auch auf das Geschehen im Rahmen des heurigen Jubiläumjahres werfen. Doch müssen wir gleich einleitend feststellen, dass bei allen bisherigen Veranstaltungen gerade jener Geist vermisst wurde, welchem der 10. Oktober in erster Linie dienen sollte, nämlich dem Geiste der Verständigung und des friedlichen Beieinanderlebens beider Völker im Lande. Allein diese Tatsache überrascht uns gar nicht, wenn wir sehen, welche Leute bei diesen Feiern führend beteiligt sind. Wir wollen uns aus diesem Kreise besonderer »Patrioten« nur einige Personen etwas näher ansehen: Dr. Franz Koschier, Hauptmann Karl Fritz und Dr. Hans Steinacher.

Dr. Franz Koschier wurde die oberste Leitung aller diesjährigen Abstimmungsfeiern und Jubiläumsveranstaltungen übertragen. Er ist zweifelsohne auch der richtige Mann dazu, denn die nötigen Erfahrungen hat er als »Kulturberater« bei der nazistischen Zwangseindeutschung in Oberkärnten gesammelt und könnte aus jener Zeit unter anderem sicherlich auch wertvolle Hinweise über den Verbleib zahlreicher verschwundener Kulturgegenstände und vernichteter Kulturträger zum Opfer gefallen sind.

Hauptmann Karl Fritz betätigt sich bei zahlreichen Abstimmungsfeiern vornehmlich als Festredner und spricht besonders gern von Heimatliebe und Heimattreue. Doch kann es mit seiner persönlichen Treue zur österreichischen Heimat nicht weit her sein. Denn als bewusster und aufrechter österreichischer Patriot könnte er nie SS-Sturm-bannführer werden. Er ist es aber nicht nur geworden, sondern war gemeinsam mit dem Kriegsverbrecher SS-Standartenführer Maier-Kaibitsch auch massgeblich an der zwangsweisen Vertreibung österreichischer Staatsbürger beteiligt, weshalb sogar der verstorbene Bundespräsident Dr. Karl Renner im Schreiben vom 26. 11. 1945 das feierliche Versprechen abgab, dass Maier-Kaibitsch, Karl Fritz und andere Mitschuldige an der Slowenenaussiedlung einer sofortigen strengsten Verurteilung zugeführt werden.

Und Dr. Hans Steinacher? Er soll gemeinsam mit anderen »verantwortlichen für die Volksabstimmung tätigen Persönlichkeiten« den Landesfestzug am 10. Oktober 1960 in Klagenfurt anführen. Über ihn und sein Verhältnis zur österreichischen Heimat sowie seine Einstellung zum Kärntner Abwehrkampf und zur Volksabstimmung aber gibt — ohne noch andere Beweise anführen zu müssen — sein eigenes Buch »Sieg in deutscher Nacht« das beste Zeugnis ab. Dieses Buch, zunächst »nur als Teil einer Familienchronik« bestimmt, wurde laut Aussage des Autors »auch ein Stück deutscher Geschichte«. Damit ist es zu einem Zeugnis und Bekenntnis des SA-Standartenführers Steinacher geworden, dass »Kärntens Kampf nur als deutscher Kampf, in Selbstverant-

wortung für das geschaute Reich geführt werden konnte«, denn »nicht nur falsch, sondern auch lächerlich sind alle Versuche einer »österreichischen« Nachkriegszeit gewesen, den Erfolg Kärntens im zweijährigen Kampf von 1918 bis 1920 als einen »Sieg des österreichischen Staatsgedankens« darstellen zu wollen».

Wir möchten aus dem Buche nur einige Aussagen Steinachers zitieren:

● Hier stand für uns nicht Österreich oder eine Ideologie auf dem Spiel, sondern es ging um die deutsche Stellung in der Welt. (S. 16)

● Wir waren die verbliebenen einsamen Frontkämpfer des Weltkrieges — oder waren wir nicht doch schon die Vorkämpfer für ein neues völkisches und größeres Deutschland! (S. 148)

● Wir fanden immer neue Wege, um unser Bekenntnis zu Deutschland in unserem Kampf kräftig mitschwingen zu lassen. Hingegen spielte ein Bekenntnis zu Österreich in unserem Abstimmungskampf so gut wie gar keine Rolle. Unser Propagandamaterial kennt das Wort Österreich kaum. Es war mir stets eine unumstößliche Selbstverständlichkeit, den Abstimmungskampf nicht um den Anschluss an Österreich, sondern um die grossdeutsche Zukunft zu führen. Die Stimmen für Österreich sollten die Anwartschaft auf die Heimkehr ins Reich wahren. Weil wir aber wegen der auf »alldesutsche Umtriebe« lauenden Interalliierten, vor allem dem Franzosen, nicht in der Lage waren, »Deutschland« zu rufen, wir »Österreich« nicht sagen wollten, so wurde unser Kampftruf eben »Kärnten«. Und wir sahen in Kärnten das alte Herzogtum des Reiches. (S. 317)

● Es war jedoch offenbar, endgültiger Friede konnte in diesem Lande nur werden, wenn der Sieg in deutscher Nacht, den die Kärntner am 10. Oktober 1920 abschliessend erkämpft hatten, vom ganzen deutschen Volk in Sicherung genommen würde. Und so lebte auf dem alten Kampfboden Kärntens hinfort besonders mächtig der tätige Glaube an das Grossdeutsche Reich. (S. 412)

Steinachers und seinesgleichen »tätiger Glaube an das Grossdeutsche Reich« hat auch Früchte getragen und so konnte Steinacher siegesbewusst erklären:

Durch die geschichtliche Grosstat des Führers und Reichskanzlers Adolf Hitler vom 13. März 1938 ist Kärnten nun wieder im Deutschen Reich und als deutsches Südländ

...wider, das stolze Lied vom Edelweiß.

Abwehrkämpfertreffen im Rosental

gg. Klagenfurt, 12. Mai

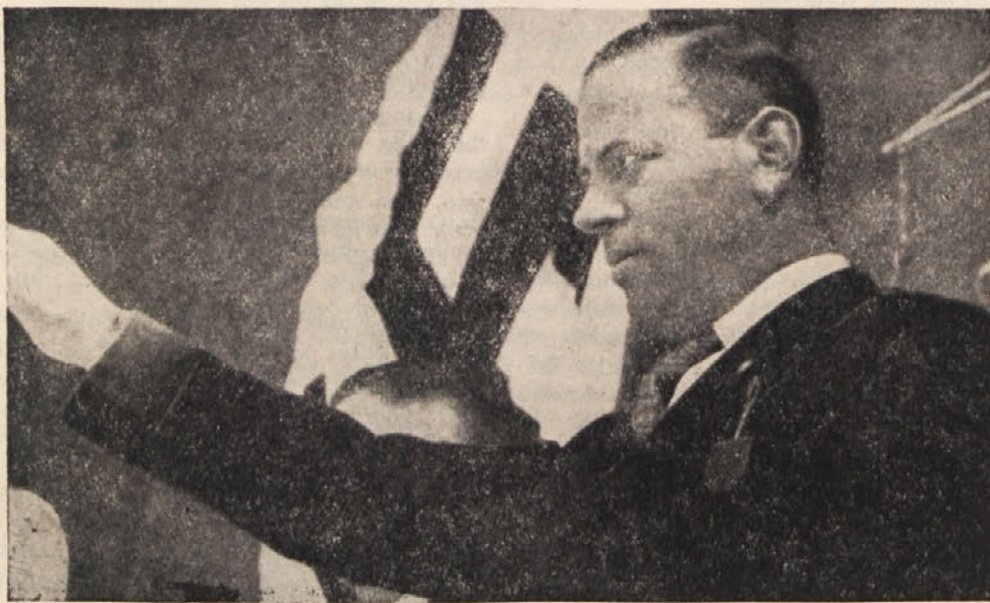
Zur Erinnerung an die Kämpfe im Raum von St. Jakob und die Erstürmung des Karawankentunnels im April und Mai 1919 fand im Rosental eine Kundgebung der NSDAP und ein Abwehrkämpfertreffen statt.

An dem Ehrenmal von St. Jakob, vor dem die Formationen der NSDAP, die Abwehrkämpfer der Gemeinde des oberen Rosentales mit ihren Kameradschaftsführern angetreten waren, legte Kreisleiter Herzog mit SS-Sturm-bannführer Hauptmann Fritz einen Kranz nieder. Daran schloß sich die Kundgebung der NSDAP im Turnsaal der Schule, die zu einer Massenversammlung aller wurde, die treu zur Heimat, zum Reich und zum Führer stehen. Kreisleiter Herzog sprach über die politische Entwicklung des letzten Vierteljahrhunderts und forderte unter begeisterter Zustimmung zum restlosen Einsatz aller Kräfte in der Heimat auf.

Hauptmann Karl Fritz, einer der Führer der denkwürdigen Tage, sprach vom Verrat der Laibacher Politiker an der europäischen Kultur, von der Auslieferung des gläubigen Slowenenvolkes an die jüdisch-bolschewistische Barbarei, an die Massenmörder von Katyn.

Der Nachmittag gehörte dem Treffen der Abwehrkämpfer des oberen Rosentales, bei dem Hauptmann Fritz die Kämpfe vor 24 Jahren wieder auferstehen ließ und zeigte, wie die Entschlußkraft eines Mannes, des heutigen Ritterkreuzträgers Generalleutnant Eglseer, in kritischer Lage doch den Sieg brachte.

Diese Notiz brachte das Zentralorgan der NSDAP »Völkischer Beobachter« in der Nummer vom 13. 5. 1943. — Warum sprach SS-Sturm-bannführer Fritz nicht lieber von der Rolle, die er mit Maier-Kaibitsch bei der geplanten Ausrottung des »gläubigen Slowenenvolkes« in Kärnten gespielt hat!

SA-Standartenführer und Reichsleiter des VDA Steinacher mit dem Symbol, unter welchem sein »tätiger Glaube an das Grossdeutsche Reich« durch den Sieg in deutscher Nacht Erfüllung gefunden hat.

sein untrennbarer Teil. Ein mächtiges Reich steht wieder da. Es ist Tag geworden. Unser Traum in deutscher Nacht hat Erfüllung gefunden.

Hans Steinacher: Sieg in deutscher Nacht (S. 7)

Man kann es fast nicht glauben, dass dieselben Leute trotz ihrer ausgesprochen anti-österreichischen Vergangenheit und ihrer einbekanntermassen gegen Österreich gerichteten Tätigkeit heute nicht nur für vollwertige Österreicher gelten, sondern sich sogar führend an Veranstaltungen beteiligen können, deren Sinn und Zweck dem Heimatgedanken dienen sollten. Ist es nicht absurd zu glauben, dass Leute, die offen erklärt hatten, während des Kärntner Abwehrkampfes nicht für den Anschluss an

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kinete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Ponedeljek, 10. 10.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Lepa naša domovina... (Dvojezična) 18.00 J. F. Perkonig: Ugrabljeni sird.

Torek, 11. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Koroške pesmi pojejo koroški zbori.

Sreda, 12. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Za ženo in dekle. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 13. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Hišna imena v okolju nekdanje Humerške graščine na Koroškem. (Dr. Anton Feinig) — Domače pesmi.

Petek, 14. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Otroška oddaja: Kresničice.

Sobota, 15. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.20 Brž skrb, nadloge v kraj.

Nedelja, 16. 10.: 7.30 S pesmijo in glasba pozdravljam in voščimo.

Sobota, 8. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantije, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet: Zenske v Maroku — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 Karavanška domovi-

na: Koroška jesen 1920 — 15.20 Za filateliste — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Za delovno ženo — 17.10 Melodija z Dunaja — 18.55 Športi — 19.00 Radijska uganjka — 19.30 Odmev časa — 20.15 »Figarova svatba«. Mozartova opera.

Nedelja, 9. oktober:

I. program: 6.50 Domači vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranja melodija — 11.00 Vesela petje veselo igranje — 12.00 Nedeljska glasbena promenade — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Športi — 19.45 Na predvečer 10. oktobra — 20.10 Perkonigova novela »Der Schinderhannes zieht übers Gebirg« — 21.05 Rudolf Kattnigg, portret komponista — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Športi.

Ponedeljek, 10. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Koroška je le ena — 11.00 Koroška spominska leto 1960 — 13.10 Koroška spominska leto: Slavnostni akt zvezne vlade — 14.00 Lepa naša domovina (nemško-slovenska oddaja) — 15.30 Knjižni kotiček — 16.00 Praviljična razpoloženje — 18.35 Mladinska oddaja — 18.55 Športi — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 Najlepši dan domovine — 21.00 Himna na Koroško, koroški pesniki slavijo domovino — 21.30 Pozdravljeni, ljuba domovina, Korošci iz tujine pozdravljajo domovino za 10. oktober — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Teden pri združenih narodih — 22.40 Koroška spominska leto: Poročila o praznovah.

Torek, 11. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.45 Hišni zdravnik — 14.30 Iz kulturnega dela dežela — 16.00 Sodobna jugoslovanska zabavna glasba — 18.15 Iz prve roke — 18.55 Športi — 19.30 Odmev časa — 20.15 »Seneca in zlata lola«, slušna igra — 22.10 Pogled v svet — 23.00 Dunajske viže.

Sreda, 12. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Da, to je moja melodija — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 17.10 Glasba, ki se nam dopade — 18.55 Športi — 19.00 Od plošče do plošče — 19.30 Odmev časa — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 13. oktober:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Zvezne če platno — 8.45 Avstrijci v tujini — 13.10 Mladina poje — 15.30 Koroški avtorji — 15.45 Zgodovina, ki smo jo doživeli: Mir za prihodnjo vojno — 17.10 Vesel delopust — 18.00 Kulturne vesti — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladina v poklicu: Puškar — 18.55 Športi — 19.30 Odmev časa — 20.15 Ljudski večer — 21.00 Zveneca alpska dežela — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Avstrijski plesni orkestri.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 9. 10.: 17.00 Za otroke — 17.25 Obisk pri kralju dežele Zulu — 18.00 Svet mladine — 18.30 Za mladino: Kaj bi lahko postal — 19.00 Za otroke: »Lassie«, pripovedka psa — 19.30 Športni komentar — 20.00 »Ladja v božji roki«, drama.

Ponedeljek, 10. 10.: 19.30 Oknar — 20.20 Aktualni športi — 20.40 Živa veselja — 21.10 V znamenju bika, filmska poročila.

Torek, 11. 10.: 19.30 Za gospodinja — 20.20 Crno na belem — 20.40 »Odlikovanje«, opera po noveli Moupassanta.

RADIO PROGRAM

Sreda, 12. 10.: 17.00 Za otroke — 17.40 Za družino: Televizijska kuhinja — 19.30 Čuvarki zdravja — 20.20 Sestanek z Bruce Lowom — 21.00 Alfred Hitchcock kaže...

Četrtek, 13. 10.: 19.30 Športni kalajdoskop — 20.25 »Pokopališče«, film.

Petek, 14. 10.: 19.30 Električni šak, film — 20.20 »Do smrti zasledovan«, kriminalni film.

Sobota, 15. 10.: 19.30 Kaj vidimo navega — 20.25 »Smeli plavač«, veseloigra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00

Sobota, 8. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Rimi Latinske Amerike — 8.40 Pesmi mladinskih delovnih brigad — 8.55 Radijska šola — 10.10 Za vsakogar nekaj — 11.30 Pionirski tednik — 12.00 Veseli planjarji v gosteh — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Jugoslovanski folklorni festival v Slovenskem Primorju (Ansambel plesov in pesmi »Kolo« iz Beograda) — 13.50 Od arije da arije — 14.35 Voščila — 15.40 Mozartova simfonija — 16.00 Na platnu smo videli — 16.20 Zabavna glasba raznih narodov — 17.10 Parada plošč — 18.00 Moški zbor »France Prešeren« iz Kranja — 18.45 Okno v svet — 20.00 Zabavne melodije »Opalija 1960«.

Nedelja, 9. oktober:

6.00 Jutranji pozdrav — 7.35 Godba na pihala — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.30 Otroške pesmi — 9.45 Rada Simoniti: Kalednica mladinskih brigad — 10.00 Se pomnite, tovariši — 11.00 Z veselo glasbo v novi teden — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri nas doma — 14.15 Voščila — 15.30 Zvoki iz raznih dežel — 16.00 Humoreska točna — 17.10 Peli so jih mali moja (slovenske narodne) — 17.30 Radijska igra — 18.30 Zadovoljni Kranjci — 18.45 Balkanski plesi (orkester Slovenske filharmonije) — 20.05 Izberite melodijo tedna — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.

Ponedeljek, 10. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.40 Ljubljanski jazz-ansambel — 9.20 Operni dvospevi — 10.15 Zabavni orkester radia Beograd — 11.00 Radi jih poslušate — 11.30 Za otroke — 12.00 Vaški kvintet s pevci — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.50 Od polke do sambe — 14.15 Pozdrav iz Beograda — 14.35 Voščila — 15.40 Pismo iz Irana — 16.00 Operne melodije — 17.15 Šoferjem na pot — 18.00 Športni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.45 Kulturni glasbo — 21.15 Koncert francoske radio-televizije.

Torek, 11. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Glasba med delom — 8.55 Radijska šola — 9.40 Mladinski mešani zbor — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.40 Melodije iz Španije — 12.00 Trio Avgusta slanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Pevci zagrebške in beogradske opere — 14.05 Radijska šola — 14.35 Od polke do calypsa — 15.30 Tečaj za fotoamaterje — 15.40 Iz domače književnosti — 18.15 Od plesišča do plesišča — 18.45 Izobraževalni obzornik — 20.30 Radijska igra: Revizor (Gogolj).

Sreda, 12. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Mladina poje — 8.30 Schubert: Šesta simfonija — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Iz oper slovenskih mojstrov — 11.30 Za cicibane — 12.00 Dalmatinske narodne pesmi — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Majhen koncert naših solistov — 14.05 Radijska šola — 14.40 Slovenske pesmi — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah poslušalcev — 17.30 Lepe melodije — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 Zvočna mavrica — 22.55 V svetlo opernih melodij — 22.15 Halo, halo, ugibajte z nami!

Četrtek, 13. oktober:

5.00 Dobra jutro — 8.05 Glasba med delom — 8.35 Pevci in gadi iz Doline pri Trstu — 8.55 Radijska šola — 10.15 Veliki zabavni orkestri — 11.00 Popevke in melodije raznih dežel — 11.25 Orkester Slovenske filharmonije — 12.00 Folklorni zapiski — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Operni dvospevi — 13.30 Črnske pesmi — 14.05 Čajkovski: Iz baleta »Trnjalica« — 14.35 Voščila — 15.30 Tečaj za fotoamaterje — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Zabavne melodije — 17.15 Turizem in melodije — 18.00 Mandoline in godala — 18.15 Iz poznanih oper — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.25 Soštolovič: Šesta simfonija — 22.15 Festival jugoslovanskega jazza.

Österreich sondern an Deutschland gekämpft zu haben, ihre Einstellung so weit geändert haben, dass sie nun auf einmal ihre Heimat im Lande Kärnten und im Staate Österreich sehen würden? Eher ist anzunehmen, dass sie ihren Traum vom Sieg in deutscher Nacht noch weiter träumen möchten!

Trotzdem aber werden diese Leute im Landesfestzug am 10. Oktober 1960 in Klagenfurt in den ersten Reihen marschieren und so alle diese Veranstaltungen in ein Licht rücken, in welchem jedes Wort von Liebe und Treue zur Kärntner Heimat im freien und selbständigen Österreich zu einer frechen Herausforderung und Verhöhnung aller wahnen Patrioten werden muss.